Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй, Министрнүүдэй Советэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 38 (13662) | 1972 оной февралиин 15, вторник | Сэн 2 мүнгэн

АЖАЛШАДАЙ ЭКОНОМИЧЕСКА ҺУРАЛСАЛ

уряад ороной ажалшад шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэ- түсэбые амжалтатайгаар дүүргээд, хоёрдохи жэлэй ба уялгануудые бэелүүлхын түлөө тэмсэжэ байна. жэлнүүдэйхидэ орходоо энэ табан жэлэй түрүүшын үйлэдбэриин дүнгүүд нэн түрүүн шанарайнгаа талаар ил- Республикын промышленность продукци худалдаха үн- жэлэй гүрэнэй түсэб болзорһоонь урид 103 процент дүүргэлэн байна. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө мүн лэ процентээр дүүргээ. Нёдондонойхитой сасуулхада, хүдэл- хүн бүхэнэй бүтээһэн ажал республика дотор дунда 10 процентээр нэмээ. Республикын хүдөө ажахын ориин дүнгүүд мүн лэ шанарайнгаа талаар һайжаржа 1970 онойхидо орходоо үнгэрэгшэ жэлдэ гектар бүриһөө инер тариан ехээр абтаа. Зуун эхэ мал бүриһөө олон түл тарган хүшэтэй мал гүрэндэ худалдагдадаг болоо.

лэдбэриин экономическа үрэ дүн һайжаруулхын — ажа- бүтээсэ дээшэлүүлхын, һайн шанартай продукци гаргахын, арга боломжонуудые элирүүлжэ хэрэглэхын, арьбалалта, хэхын түлөө тэмсэдэг болоһые эдэ баримтанууд гэр- үгэнэ.

жэлнүүдтэ колхозууд, совхозуудта, промышленна бүлгэмнүүдтэ экономикын үндэһэ һуури улам үргэнөөр болоһоной ашаар экономическа дүнгүүдынь жэлһээ жэл- һайжарна гэжэ эдэ жэшээ баримтанууд тодоруулна. ческэ һуралсалда нилээдгүй олон хүн экономикын эр- һуралсана. Һуралсалай энэ жэлдэ экономикын үндэһэ шудалха эхин шатын 316 һургуули, экономикын асуу- 30 теоретическэ семинар, партиин XXIV съездын мате- ые шудалха 147 кружок хүдэлнэ. Мүн марксизм-ле- үндэһэ һуури шудалдаг 265 һургуулида социализ- олитэкономи үзэнэ.

ономикын эрдэм шудалха эгээл олон зоной хабаадалгатай гэхэдэ, коммунис ажалай һургуули болоно. Эдэ һур- ууддта, арадай университедүүдтэ олон зуу мянгаад хү- шэд, колхознигууд, алба хаагшад, арадай ажахын мэр- һуралсана. Жэшээнь, Улаан-Үдэ хотын Октябрьска коммунис ажалай 80 һургуули хүдэлжэ байдаг. Эдээн- мянгаад хүн һуралсана. Иимэ һургуулинууд хаа хаа- — хото городуудта, хүдөө нютагуудта хүдэлнэ. Эдээндэ хүдэлмэришэд, колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэри- олехо, алмаха, арьбалха эрдэмдэ һурана, игэжэ эконо- эрдэмээ дээшэлүүлхэһээ гадна, мүн политическэ, со- техническэ дэбжэлтын, этикын асуудалнуудые үзэл- Коллективүүдтэ бии байһан түрүү дүй дүршэлтэй, урлан үлгын, ухаалан зохёолгын хэрэгтэй танилсана, тиигэжэ дүй дүршэлэй, эрдэм ухаанай туйлалтануудые үйлэдбэ- эрүүлхэ хэрэгтэ туһална. Улаан-Үдын локомотив-ва- барилгын, авиационно болон бусад заводуудта, Гусино- оёдолой фабрикада иимэ һургуулинууд яһала һайнаар байнхай.

комотив-вагон заһабарилгын заводто коммунис ажалай 29 байгуулагданги. Заводой цехүүдэй начальнигууд, орлогшонор, экономистнууд болон бусад мэргэжэлтэд һургуулинуудта хүтэлбэрилэгшэдээр табигданхай. ВЦСПС- һон программатай зохилдуулан, заводой профсоюзай методическа советэй хамта үйлэдбэрнтэеэ холбоотой- программа зохёожо, эдэ һургуулинуудта үзэнэ. Хэшээл- һарадаа хоёр удаа болодог гуримтай. Эдэнь эмхитэй, тайгаар, һонирхолтойгоор үнгэрнэ гэжэ тэмдэглэмээр.

олонитын энэ һуралсалые аша үрэ ехэтэй, нуудыень улам тоб тодо, һонирхолтой болгохо зорилгоор профсоюзай комитедэй дэргэдэ методическа совет бай- ЛВРЗ-гэй кадрнуудай таһагай начальник нүхэр соведые ударидана. Энэ совет һургуулинуудай хүтэл- шэдтэ методическа туһаламжа үзүүлдэг. занятинуудай шалгадаг юм. Коммунис ажалай һургуулиин хүтэлбэри- семинар һарадаа нэгэ удаа үнгэрдэг, түрүүшүү- дүй дүршэл дэлгэрүүлдэг байна. Мүн мяха-консервын байгуулагдаһан хорёод һургуулида мянгаад хүн на. Эдэнэрэй занятинууд яһала һонирхолтойгоор, хаһа үнгэргэгдэдэг юм. Эдэ һургуулинуудта һурадаг хү- коммунис ажалай ударнигай солотон, урлан нарнжуу- жэл бүри олошоржо байнхай. Нёдондо жэлэйхитэй са- эдэнэрэй тоо 19 процентээр нэмээ.

болоһоноо хойшо коммунис ажалай һургуулинууд ые үнэхөөрөө коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ һургуули Шэнэ табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэ- дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ улад зонние улам баадуулдаг, ажалдаа коммунис ёһоор хандахын түлөө үргэдхэдэг найдамтай арга нүхэсэл болоо гэжэ эдэ нууд бодото ажалаараа тодоруулна.

унис ажалай һургуулиһаа гадна политическэ һурал- нда, дээдэ шатануудта экономикын эрдэм шудалдаг Экономическа конференцинүүд үнгэргэгдэдэг, экономикын уудаар теоретическэ семинарнуудта, аймагуудай пар- эбхитэдэй һургуулинуудта экономикын эрдэм шудална. коллективэйнгээ ажал хэрэгтэй нягта холбоотой- гэмэ тодоор занятинуудаа үнгэргэдэг пропагандистнар на. Мухар-Шэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхозой организациин дэргэдэхи марксизм-ленинизмын үндэ- шудалдаг һургуули социализмын политэкономи тон тойгоор үзэжэ гараа. Экономист мэргэжэлтэй пропа- — аймагай гүйсэдкомой түсэблэлгын комиссиин тү- С. Я. Варфоломеев һуралсадаг зонуудаа үнэхөөрөө үлжэ шададаг хүн юм. Мүн «Электромашина» заводой организациин дэргэдэхи теоретическэ семинарта һу- эдэбхитэйгээр экономикын эрдэм шудалдаг юм. нарые хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Мухраев занятинуудаа тойгоор, зоной сэдьхэл үнэхөөрөө хүдэлгэмөөр хэжэ шэдитэй хүн. Нюусань юун бэ гэхэдэ, предприятиин- ономическа хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдые, тоо баримта- занятиндаа үргэнөөр хэрэглэлсэнэ. Энэнь хүдэлмэришэн хабаатай асуудал ха юм даа. Тиимэһээ хүн бүхэн миин байдаггүй, хамсыгаа шамажа оролсодог юумэл. Иимэ нуудые харуулхаа һанаа һаа, олон байха.

ажалшадай экономическа һуралсал хадаа предприятинууд, нүүдтэй, совхозууд болон колхозуудай экономическа дэлмэри эмхидхэхэ хэрэгтэй нягта холбоотой байха, эрхилхэ хэмжээ дээшэлүүлхэ, юһэдэхи табан жэлэй түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ туһа нэ- болохо ёһотой. Үйлэдбэриин аша үрые улам саашадань үлхын, ажалдаа, социалис зөөридэ, хүдэлмэрилэгшэ коммунис ёһоор хандахаар хүмүүжүүлхын түлөө ажалшадай творческо эдэбхи үүсхэл бадаруулха хэ- экономическа һуралсал хандуулагдаха ёһотой» гээд ЦК-гай тогтоол соо хэлэгдэнэ.

ономическа һуралсалые улам нарижуулан һайжаруулха, ехэтэй болгохо, тиигэжэ шэнэ табан жэлэй түсэб бол- урид дүүргэхын түлөө мүрысөө улам үргэдхэхэ гээ- тийна комитедүүдэй, профсоюзай организацинуудай нэ- хэрэг мүн.

УРДАНЬ колхозойнгоо хүтэлбэрилхы тушаал олон жэлдэ даажа ябаһанаа Дондок Жигжитович Жимбуев хонишон болоһон юм. Тэрэ гэһээр хорёод шахуу жэл болошобо. Гэр бүлөөрөө Тоором гэжэ газарта түбхинэнхэй. Тэдэнэй харууһалжа байһан 530 эхэ хонид түлэг хурьгалжа байна. Абтаһан түл өөдэргэн, гарзагүй.

Анаагай совхозой Буламай отделениин түрүү хонишодой нэгэн урданай коммунист Д. Ж. Жимбуев 1972 ондо хонин бүриһөө хурьга түлжүүлхэ, толгой бүриһөөнь 3,3 килограмм ноохо хайшалжа абаха уялгатай. Хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ байһаниинь лабтай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ахалагша хонишон Д. Ж. Жимбуев.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Хориин аймаг.

ВЕРСАЛЬДАХИ БҮХЭДЭЛХЭЙН АССАМБЛЕЙ ДЭЭРЭҺЭЭ

ВЕРСАЛЬ. (ТАСС-ай тусхай корр.). Индохитадай арадуудта амгалан тайбан, бэеэ дааһан байдал хангахын түлөө тэмсэлшэдэй Бүхэдэлхэйн ассамблейн түгэсхэлэй пленарна зүблөөн февралиин 13-да Версальдахи Конгрессүүдэй ордон соо болобо. Документнүүдэй проектнүүдые бэлдэхэ даабаритай комиссинуудай хүдэлмэриин тоосоонууд делегадуудта дамжуулагдаа.

Энэ районодохи гүрэнүүдэй экономикодо, мүн бусад оронуудай экономическа байдалда Индохитадай дайнай ушаруулһан хойшолонгууд тухай экономическа комиссиин элидхэл соо хэлэгдэнэ. Индохитад хадаа Америкын сэрэгэй промышленна бүлэгүүдэй ашаг олзо хангаха зорилготой США-гай экономическа ба политическэ стратегиин бэелүүлэгдэдэг газар болонхой гээд документ дотор дурдагдана. Америкын «Локхид», «Дженерал электрик», «Боинг» болон бусад олон томо монополинууд Индохитадай улад зоной шуһаар, гасалан зоболонгоор баяжажа байна. Американ булимтарагшад ган сахан Урда Вьетнамда химическэ зэбсэгэй туһаламжаар Америкын 9 штадай газар дайдатай тэн болохо талмай дээрэхи бүхы юумые үгы хээ.

Индохитадтахи дайнай шэнэ оршон байдалые, энэ нютагай арадуудта эсэргүү американ булимтарагшадай сэрэгэй зэрлиг ябуулгануудые шэнжэлэн зүбшэлһэн комиссиин элидхэл Ассамблей дээрэ нэгэ һаналтайгаар һайшаагдаа. Америкын эзэрхэг түримхэй ябуулгын мүнөөнэй шатань улад зонние олоор хюдахэ, хамаг юумэ һандаргаха шэнэ түхэлэй зэбсэгүүдые тон ехээр хэрэглэдэг, һүйдхэлтэ дайнай түхэл шэнжэтэй болонхой гэжэ элидхэл дотор тэмдэглэгдэнэ. Амгалан тайбан ажаһуухые хүсэдэг бүхы хүнүүдэй уялга юуб гэхэдэ, алалга хюдалгаяа болюулхыень США-е хамтын, бүри эдэбхитэй ябуулгаар баадхаха шухала гэжэ элидхэл дотор тусхайлан заагдана.

Индохитадай арадуудтай һаналаа нэгэдэн талархалгын хүдэлөөе бүри үргэдхэн шангадхаха асуудалнуудые шэнжэлэн зүбшэлһэн комиссиин үмэнэһөө Франциин делегациин гэшүүн Ф. Бланшар элидхэл хэбэ. Индохитадтахи дайнда эсэргүү тэмсэлдэ хабаатай тодорхой хэмжээ ябуулгануудай түсэб элидхэл доторнь найруулагданхай.

1972 он — Индохитадтахи дайнда эсэргүү тэмсэлэй жэл болохо гээд соносхогдоо гэжэ элидхэлшэ мэдүүлбэ. Эб найрамдалай тала баридаг американецууд ерэхэ хабартаа дай буруушаалгын үргэн ехэ кампани ябуулха, Индохитадай арадуудые дэмжэһэн ехэ жагсаалнууд дэлхэйн бусад оронуудта болохо. Мүнөөнэй Ассамблейшье үргэн ехэ, олоной хабаадалгатай байба: энээндэ 84 ороной олонитын түлөөлэгшэд хабаадана гэжэ тэрэ тусхайлан тэмдэглэнэ.

Хүдэлмэришэдэй национальна советэй түрүүлэгшэ Робинсон үгэ хэлэхэдээ, Индохитадтахи дайе буруушаадаг арад зоной хүдэлөөнэй США-да үргэн дэлисэтэй боложо байһан тухай, олониитын жагсаалнууд ба дабшалганууд тухай хөөрэбэ.

Делегадууд политическэ комиссиин бэлдэһэн шиидхэбэрние һайшаагаа. Индохитадай арадуудта эсэргүү эзэрхэг түримхэй ябуулгаяа үргэлжэлүүлжэ, улам шангадхажа байгаад, олониитые мэхэлхэ һэдэлгэ гаргаһан США-гай правительствын «найман пункттай түсэб» тус шиидхэбэри дотор элишэлэн шүүмжэлэгдэнэ. Дайн дажарһаа гараха оно мүрые Урда Вьетнамай республикын Революционно саг зуурын правительствын долоон пунктһаа бүридэнхэй дурадхал дотор, тус правительствын байгша оной февралиин 2-ой мэдүүлгэ дотор бии байха гэжэ шиидхэбэри соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Индохитадай арадуудта амгалан тайбан, бэеэ дааһан байдал хангахын түлөө тэмсэлшэдэй Бүхэдэлхэйн Ассамблейн уряае ассамблейн делегадууд политическэ комиссиин дурадхалаар һайшааба. Дэлхэйе зонхилхо тэһэн стратегиингээ ашаг туһада зорюулжа дэлхэйн энэ нютаг оронуудта американ зонхилолго тогтоохые хүсэдэг США-гай политика тус документ дотор эрид шууд буруушаагдана.

Индохитадай арадуудта эсэргүү дайн сэрэгэй бүхы ябуулгануудаа США-гай правительствын хүсэд бүрин болюулха, бэеэ дааһан оршон байдалда амгалан тайбан ба сүлөөтэй ажаһууха эрхэ эндэхи арадуудта олгохо гэһэн эрилтэ — эб найрамдал хүсэдэг бүхы хүнүүдэй эрид шанга эрилтэ тус уряа дотор найруулагданхай.

Заседаниин түгэсхэлдэ Индохитадай дүрбэн делегациин түлөөлэгшэ Хоанг Куок Вьет гэгшэдэ үгэ үгтөө. Ассамблейн баталан абаһан документнүүдые бүрин һайшаажа байһанаа, мүн Индохитадай тэмсэн бодоһон арадуудтай һаналаа нэгэдэн талархадагаа уласхоорондын энэ хуралдаан дээрэ элирхэйлэгшэдтэ гүн ехэ баясхалан хүргэжэ байһанаа тэрэ элирхэйлэн мэдүүлбэ.

Индохитадтахи американ эзэрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүү тэмсэлээ улам шангадхаха, Вьетнамай, Лаосой ба Камбоджын баатар габьяата арадуудые бүри эдэбхитэйгээр дэмжэхэ гэжэ хуралдаанда хабаадагшадай зориг жонхой, эрид шиидэнхэй оршон байдалда Бүхэдэлхэйн ассамблей хүдэлмэрээ дүүргэбэ.

О. КАРАСЕВ,
В. СЫСОЕВА,
В. ХАРЬКОВ.

ХУРЬГАДЫЕ ҺАЙНААР ТҮЛЖҮҮЛГЭ — МҮНӨӨДЭРЭЙ ШУХАЛА ЗОРИЛГО

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА ХУРЬГАДАЙ АБТАЖА, ТҮЛЖҮҮЛЭГДЭЖЭ БАЙҺАН ТУХАЙ

1972 оной февралиин 10-най мэдээн

Аймагууд	Бүхыдөө абтаһаниинь	Гарзалһаниинь (проц.)
Баргажанай	1534	—
Бэшүүрэй	32678	0,4
Яруунын	16787	0,4
Загарайн	11373	0,3
Захааминай	11815	0,5
Хэжэнгын	15878	0,5
Хяагтын	39019	0,4
Мухар-Шэбэрэй	16125	0,2
Ахын	3522	2,3
Сэлэнгын	20288	0,2
Түнхэнэй	8260	0,4
Хориин	22311	0,2
Улаан-Үдын	13533	0,5

Юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ 100 хонин бүриһөө 100, тэрээнһээ дээшэ хурьгадые түлжүүлһэн республикын хонишод — зуутан үнгэрэгшэ зун сугларжа, ерэхэ жэлдэ түл һайнаар абахын тула хонидоо намартаа бэлшээн таргалуулха, һайнаар үрэжүүлхэ, малай байра һайнаар дулаалжа, түл абалгада хүсэд хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхэ гэжэ бүхы хонишодые уряалаа һэн.

Түрүү хонишодой уряа хаа хаанагүй дэмжэгдэһэн байгаа. Сагай уларилай хэды бэрхэшээлтэйшье һаа, хонишод һүрэгүүдээ һайнаар бэлшээн таргалуулжа, хонидоо эмхитэйгээр үрэжүүлжэ шадаа һэн. Хонидой үрэжүүлгэ урдынхиһаа 15—20 хоног хойно захалбашье, 70 үдэрэй туршада республика дотор 728,5 мянган хонид үрэжүүлэгдээ гэхэ гү, али түсэб 92 процент дүүргэгдэһэн байгаа.

Тиигэжэ искусственна үрэжүүлгын ёһоор февраль, март һарануудта 700 мянга шахуу хонид хурьгалха байна. Республикын хонишодой ажалда эгээн харюусалгатай хаһа — түл абалга түлэг дундаа оронхой. Февралиин 10-най мэдээгээр республика дотор 213.115 хурьгад абтаа. тэрэ тоодо һүүлшын 10 хоногто 93040 хурьгад абтаа.

Илангаяа Бэшүүрэй, Хяагтын, Хориин болон Хэжэнгын аймагуудай ажахынуудта хонид олооро хурьгалжа байнхай. Хяагтын аймагай Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоздо 4902 хурьган абтаа гэхэ гү, али бүхы эхэ хонидойнь 74 процентнь хурьгалһан байна. Мүн эндэхи «Родина» колхоздо хонидойнь 73 процент түрэнхэй. Тус колхозой ахалагша хонишон Александр Иннокентьевич Бондарев 659 хонидһоо 595 хурьга абаа гэхэ гү, али 100 эхэ хонин бүриһөө 90 хурьга түлжүүлжэ байнхай. Энэ колхозой хонишон И. Г. Иванов 100 хонин бүриһөө 82 хурьга абаад, һайнаар томо болгожо байна. Иимэ жэшээнүүд үдэрһөө үдэртэ олошоржо байнхай.

Тиигэбэшье хурьгадай үхэл гарзада орохо, хонидой хурьга хаяха баримтанууд үзэгдэһөөр. Эдэ бүхы шалтагаанһаа абтаһан хурьгадай 1,5 процентнь гарзалшоо. Илангаяа Хориин, Сэлэнгын, Бэшүүрэй аймагуудай зарим ажахынуудта хонид олооро хурьга хаяна.

Республика дотор хонид олооро хурьгалжа һаял захалба гээшэ. Тиимэһээ бүхы хонишод, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд эхэ хонидоо нарин һайнаар харууһалжа, нэгэшье хурьга гарзада оруулхагүй гэжэ оролдохо ушартай.

Байгша ондо хонид богонихон болзорто хурьгалжа дүүрэхэ ушартай. Февраль һарада үшөө 400 мянга шахуу хурьгад нэмэжэ абтаха байна. Энэмнай ажал ехэтэй хэрэг гээшэ.

Энээхэн шахардуу сагта хонишодто али болохоор туһалха гээшэ колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй арюун уялга мүн. Хонишодой бригадануудые хүнүүдээр хүсэлдүүлхэ, үбһэ тэжээлээр таһалдалгүй хангаха, хонишодой культурна, ажаһуудалай эрилтэнүүдтэ анхаралтайгаар хандаха тон шухала. Тиигэбэл, хонишод абаһан уялгаяа дүүргэхэ, хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ аргатай байха бшуу.

С. ЦЫДЫПОВ,
республикын хүдөө ажахын министерствын зоотехник.

БУРЯАДАЙ ЛИТЕРАТУРА ИСКУССТВЫН ҮДЭРНҮҮД ЗАГАРАЙДА ЭХИЛБЭ

Буряадай литература болон искусствын үдэрнүүд үсэгэлдэр Загарайн аймагта эхилбэ. Зохёохы ажалтай хүнүүд, уран зохёолшод, уран зураашад, артистнууд энэ аймагай ажахынуудай ажалшадтай уулзажа, һони һонин концерт, зүжэгүүдые харуулха, шэнэ зохёолнуудаа уншаха, үзэмжэдэ табиха байна. Орой хамтадаа 9 коллектив тэндэ ошонхой.

Уран зохёолшод Ц. Галсанов, Ч. Цыдендамбаев, Н. Дамдинов, Д. Эрдынеев, М. Самбуев, В. Липатов гэгшэд үсэгэлдэр Онохой тосхоной ажалшадтай уулзажа, зохёохы ажалайнгаа түсэбүүд тухай хөөрэжэ үгэһэн, шэнэ зохёолнуудаа уншаһан байна. Буряадай оперо, баледэй, ородой драмын, буряадай драмын театрнуудай бригаданууд Загарай мордонхой. Тиихэдэ республикын композиторнуудай холбооной түлөөлэгшэд телевидени болон радио-дамжуулгын комитедэй дэргэдэхи арадай инструментнүүдэй оркестртэй суг ябаха юм. «Байгал» ансамблиимнай артистнуудай хонгёо дуунууд, уран хатарнуудай хүн зонние баясуулха байһаниинь лабтай. Уран зураашад Д. Дугаров, А. Сахаровская, А. Бритова, И. Стариков болон бусад хүдөө нютагайхидта шэнэ бүтээлнүүдээ харуулхань. Мүн эдээнтэй суг уран зурагай нүүдэл выставкэ ябалсана.

Ородой драмын театрай коллектив Загарайн аймагай ажахынуудай ажалшадта табан зүжэг харуулхань. Тиихэдэ Буряадай драмын театрай артистнууд Д. Батажабайн «Урбаанай уршагта ябадалнууд», Д. Дылгыровэй «Хүлгөөтэ үдэрнүүд», М. Каримай «Айгуль гэжэ орон» гэһэн зүжэгүүдые табихань. Тиихэдэ оперо болон баледэй театрай түлөөлэгшэд, СССР-эй арадай артист Л. Линховойн, Буряадай габьяата артистнууд К. Базарсадаев, Д. Дашиев болон бусадай дуунуудые хүн зон нэрьемэ альга ташалгаар угтахань. Хатаршад Б. Васильев. О. Короткова болон бусадай бэлиг шадабарние хүнүүд баяртайгаар харахань.

Буряадай литература болон искусствын үдэрнүүд февралиин 19 болотор үргэлжэлхэ. Энэ туршада 80-яад уулзалга, концертнүүд үнгэргэгдэхэ байна.

О. ДАМБАЕВ,
соёлой министерствын искусствын таһагай ахалагша инспектор.

СССР-эй ОБОРОНЫН МИНИСТР МОГАДИШО ОШОБО

СССР-эй оборонын министр, Советскэ Союзай маршал А. А. Гречко Сомалиин Демократическа Республикын правительствын уряалаар Могадишо ошохоёо февралиин 13-да мордоо.

(ТАСС).

МАЛАЙ ҮБЭЛЖЭЛГЭ ШАЛГАНАБДИ

АРГАНЬ ЕХЭ, АЖАЛЫНЬ АХИР

һарануудта үнеэн бүриһөө граммһаа бага бэшэ һү һаа- эдэ бүри элбэгжүүлхын тү- публика дотороо үүсхэл гарга- Шэбэрэй аймагай «Забайка- хозой һаалишадай уряае Сэ- аймагай малшад нэгэн дуугаар шэнэ социалис уялгануудые эй. Тэрэ гэһээр нилээд саг Энэ хугасаа соо һү һаалияа талаар ажахынуудай гүүр- ямар хүдэлмэри ябуулагданаб галон харабал, табиһан зо- дүүргэхээр мүртэй хэм- абтаадүй, усадхагдаагүй уудынь ушарһан зандаа. уламжалан, аймагай ажахы- һаала, гүрэндэ тушааха үнгэр- түсэб дүүргэжэ шадангүй январь һарада һааһан һү- нёдондоной энэ үеынхи- доогуур.

һайншье, байра байдалайн- абажа зэргэсүүлхэдэ, эндэ- һааха нилээд арга болом- ааб даа. Нэгэдэхеэр, айма- уудта һүнэй үүлтэртэ ма- нүүд яһала олошоржо, үнеэн 3—4 мянган килограмм шаршаһан һаалишадшье ни- болонхой.

мүнөө үедэ һаалинь ямар болһон байба гэшэб гэ- ажахынуудай гүүртэнүүдтэ ажалладаг һаалишад, һү тушаан абадаг тоо бүридхэгшэд, мэргэжэлтэд даалгагдаһан хүдэлмэридөө хайхарамжагүйгөөр хандажа, зооветеринарна мэргэжэлтэдэй заабарние бүдүүлигээр хазагайруулжа, ажалаа хойшонь татана. Жэшээ болгон, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой Ноёхоной үүлтэртэ фермын байдал дэлгэрэнгыгээр абажа харая. Үнгэрэгшэ жэл эндэ 200 үхэрэй багтаамжатай малай шулуун байра шэнээр баригдажа, декабриин тэнгээр тушаагдаһан юм. Гэбэшье тэжээлэйнь цех, дулаа оруулха, халуун, хүйтэн уһа дамжуулха оньһон түхеэрэлгэнүүдынь үшөөл тодхогдоогүй байһаар. Мүнөө энэ гүүртэдэ аймагай «Сельхозтехника» нэгэдэлэй ахалагша мастер Рябовай хүтэлбэрилдэг 7 хүнһөө бүридэһэн хабсаргагшадай бригада хэдэн һарын туршада ажал хэһэн нэрэтэйшье һаа, барилгаяа ашаглалгада оруулха болзороо унжагайруулна. Энээнһээ уламжалан, тус гүүртын һаалишад, тугалшад газаа боошхо соо уһа хээд, доронь гал түлижэ, халаажа зобоно.

Үнэндөө тус ажахын мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд «Сельхозтехника» нэгэдэлэй, Сэлэнгын нүүдэл оньһожоруулагдамал 697-дохи колонныш хүдэлмэришэдые хүлеэжэ байнгүй, шэнээр мал тагдаһан худаг дээрэ тодхогдоһон бүлүүр станцидаа хуушан гэр асаржа барина, үнеэдэй байра дулаасуулха, талха тарянай зүйл эһээжэ буйлуулха түхеэрэлгэнүүдээ хооһон байра соогоо саг зуураар тодхожо хүдэлгэхэ дүүрэн аргатай байһаниинь элирээ. Энээн тушаа колхозой главна инженер-барилгашан С. С. Дылыковһээ асуухада:

— Модошо дархашуулай хэхэ хүдэлмэри үни дүүрэнхэй, «Сельхозтехника» нэгэдэлэй хабсаргагшадай, инженер-механик С. Л. Санжиевай хэхэ ажал үлөө, — гэжэ бэеһээ зайлуулна.

Энээнэй гол шалтагаание үшөө саашань элирүүлэн харахадамнай, дурсагдагша ажахын мэргэжэлтэд тушаагдаһан энэ байрада үшөө юунэй хэгдэхэ байһыень оройдоошье мэдэхэгүй, барилгынь болон оньһожоруулгынь проектые абажа хараагүй байшоо. Иигэжэ дулаа оруулха түхеэрэлгын бэлэн болоогүй дээрэһээ нарай тугалнуудайнь байра хүрэжэ, мүльһэтэшэнхэй байгаа һэн. Гадна үнеэдынь халуун намарһаа декабриин 15 болотор газаа хонуулагдажа, хүшэ тамираа нилээд гээгээ. Тиигэжэ мүнөө дурсагдагша гүүртын һаалишад нютагай үүлтэртэ малай Залаагай фермын малшадһаа хоёр дахин шахуу бага һү һаана.

Һү һааляараа хэзээдэшье гээгдэлдэрсогүй Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой Ташарай гүүртын һаалишад үнеэдээ сүүдхэдэ хоёр дахин һаана. Ужам салуу, шулуун байра соонь орходо үнеэ һааха машина, шабааһа арилгаха оньһон түхеэрэлгэ, авто-уһалууринууд тодхогдонхой, хүшэр хүндэ ажалынь яһала хүнгэлэгдэнхэй гэхээр. Мүнөө эндэ 200-гаад үнеэн харууһалагдана. Үнгэрһэн январь һарада тус гүүртэ һү һааха, гүрэндэ худалдаха даабаряа дүүргэжэ шадаагүй. Гол шалтагааниинь гэхэдэ, фермые даагша Гонгор Доржиев, һү тушаан абадаг тоо бүридхэгшэ нүхэр Табхарова гэгшэд ажалдаа харюусалгагүйгөөр хандана. Жэшээлбэл, залуу һаалишан Валентина Цырендоржиевагай һааһан һүнэйнь хэмжээнэй үнжөөд лэ дээшэлжэ, доошолжо байхадань һонирхожо, ушар шалтагааниинень элирүүлээгүй. Тоо бүридхэлэй данса харахада, нэгэ зарим үдэртэ тэрэнэй һааһан һүн аяар 9—10 килограммаар бага болоһон байха юм. Нүгөөдүүлэйнь һаам 0,5—2 килограммаар дээшэлжэл ябана. Фермые даагшын мэдүүлһэнэй ёһоор, гүүртэ дээрэхи ажалай эмхидхэлэй һула дээрэһээ зарим һаалишад ажалдаа хожомдожо гараад, үнеэдээ дутуу һаадаг байба. Хэрбээ үдэр бүхэндэ һаалишадай тушааһан һүнэй хэмжээе эли тодоор харуулжа, урда үдэрэйхитэйнь зэргэсүүлжэ, ушарһан дутагдалаа зүбшэжэ байбал, ехэ һүнэй түлөө тэмсэл бүри үргэдэхэ һэн.

Тэрэнһээ гадна зарим ажахынуудта, жэшээлбэл, «Эрдэм» колхозой Енхорой гүүртын һаалишад тэжээлээ арьбалха зорилгоор үнеэдээ бэлшээридэ ябуулһаар. Иигэжэ үдэр бүхэндэ хээрэ бэлшэһэн малынь ехэ һү үгэхэһөө байха, тураха туйлдаа хүрэнхэй.

Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой Дунда-Бүхэнэй, Далайтын гүүртэнүүдтэ һаагдаһан һүнэй тоо бүридхэл тон һула, олонхи ушарта һаалишадынь тугалшадта һү үгэхэдөө тусгаар тэмдэглүүлдэггүй байба. Иигэжэ хэн тугалшанда хэды килограмм һүнэй үгтэһэниинь мэдэгдэнгүй үлэшэнэ. Хоёрдохёор, һаагдаһан һүнэйнгөө ехэнхи хубиие ажахы дотороо гаргашалжа, гүрэндэ тушааха даабарияа бэелүүлнэгүй. Хэрбээ ехэ борго жоһон тугалнуудтаа искусственна аргаар һү буйлуулжа, обёосой кисель бэлдэжэ эдюулбэлнь, гаргашалагдаха һүнэйнь хэмжээн нилээд доошолхо һэн. Тиимэ юумэн байхагүй.

Мүн һаагдаһан һүнэйнь шанар тушаа хэлэхэ болоо һаа, олонхи гүүртэнүүд абтаһан һүнэй тоһолигые, гашалангирые шалгаха лабораторигүй байһаар. Тэрэшэлэн һү тушаан абадаг пунктнуудай шалгаһан шалгалтын саарһанууд гүүртэнүүдэй тоо бүридхэгшэдтэ үгтэдэггүй, харин ажахынуудай бухгалтеридэ тушаагдадаг байшоо. Энэнһээ уламжалан, һаалишад, тоо бүридхэгшэдшье һүнэйнгөө шанарай һайжарһыешье, муудажашье байһыень мэдэнэгүй.

Дээрэ хэлэгдэһэн дутагдалнуудые усадхахын тула гүүртэнүүдые даагшанар, ажахынуудай мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд үбэлэй үедэ һү ехээр һаахын тула гүүртэнүүдэйнгээ малай байрануудые түргэн бэлдэжэ, тэжээл буйлуулдаг цехыень һайнаар хүдэлгэхэ, һүнэйнь тоо бүридхэлгэ, шанарыень нарийнаар шалгажа, ушарһан дутагдалнуудаа дары усадхаха болоно. Тэрэшэлэн малшадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, хэһэн ажалыень саг дарыдань согсолжо, олоной анхаралда харуулха зэргэтэй. Хэрбээ малаа бэлшээридэ гаргажа гү, али муугаар эдеэлүүлжэ харууһалбал, гансашье хүшэ тамирыень доройтуулха бэшэ, мүн һаамхай үнеэдээ бултыень сагһаа урид шэргэжэ, хойшодоо һү һааляа улам доошолуулхань элитэ. Тиимэһээ колхоз, совхозуудай мэргэжэлтэд, фермэнүүдые даагшанар гүүртэнүүдэйнгээ ажалые һайнаар эмхидхэжэ, али бүхы арга боломжоёо гүйсэд хэрэглэжэ, гүрэндэ һү тушааха түсэб, уялгаяа заабол бэелүүлхые оролдохо уялгатай. Хойшодоо гүүртэнүүдэй һү һаали эрид дээшэлүүлжэ, шанарыень һайжаруулхын тула аймагай Советэй гүйсэдком, тэрэнэй хүдөө ажахын управлениин мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд ойрын сагта зохихо хэмжээнүүдые абаха аабза гэжэ найдагдана.

В. ЖИГЖИТОВ,
манай корр.

МАНАЙ ХАМТЫН ХЭРЭГ

Хүдөө ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ гээшэ бүгэдэ арадай хэрэг гэжэ парти, правительствамнай нэгэнтэ бэшэ зааһан байна. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев партиин XXIV съездэ тоосоото элидхэл хэхэдээ, хүдөө ажахые хүгжөөлгэ ганса хүдөө тосхонуудай ажалшадһаа дулдыдана бэшэ, харин промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй, наука болон техникын ажал ябуулагшадай анхарал оролдолгоһоо дулдыдана гэжэ тэмдэглээ һэн.

Городоймнай партийна организацинууд партиин энэ гол зорилго бэелүүлэн, хүдөөгэй ажалшадай политическэ, ажахын болон культурна ажабайдалайнь бүхы һалбаринуудта ехэ туһаламжа хүргэдэг, нүлөөлдэг болоо. Улаан-Үдын хүдэлмэришэн анги колхоз, совхозуудай материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха хэрэгтэнь өөһэдынгөө горитой туһа нэмэри оруулна.

Һүүлэй үедэ городой промышленна предприятинуудай коллективүүд хүдөөгэй ажалшадтай хани ёһоной, ажал хэрэгэй бата холбоо барисаагаа байгуулаа, республикынгаа колхоз, совхозуудта шефскэ туһаламжаяа нилээд үргэдхөө. Городой предприятинууд республикынгаа 13 аймагай 40 колхоз, совхозуудые шефтээ абанхай. Промышленна коллективүүдэй түлөөлэгшэд үбһэ, таряа хуряаха, түл абалгын үедэ колхоз, совхозуудта ошожо ажаллана, хүдөө ажахын объектнүүдые барилсажа, мал ажалай хүшэр хүдэлмэри оньһожоруулха, хүдөөгэй ажалшадай культурна эрилтэ хангаха хэрэгтэнь туһаламжа хүргэнэ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ городой 3 мянган хүдэлмэришэд, алба хаагшад, тэрэ тоодо 400 механизаторнууд, колхоз, совхозуудта үбһэ тэжээл бэлдэлсэһэн, ургаса хуряалсаһан юм. Мүн городой олон предприяти, организацинуудай ашаанай машинанууд хүдөө эльгээгдээ.

Промышленна предприятинуудай мэргэжэлтэд хүдөө ажахыда аша туһатай хүдэлмэри хэлсэнэ. Тэдэнэр мал ажалай фермэнүүдые ургэлжэдэнь оньһожоруулха хүдэлмэридэ хабаадалсана, хэрэгтэй түхеэрэлгэ тодхоно, тусхай чертёж, проект бэлдэжэ үгэнэ. 1971 ондо городой предприятинууд хүдөө ажахыда шухала хэрэгтэй, орёо оньһон олон түхеэрэлгэ хэжэ эльгээгээ. Мүнөө эдэ түхеэрэлгэнүүд колхоз, совхозуудта үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. «Теплоприбор» заводой коллектив фермэ, хонидой гэрнүүдые дулаасуулха 563 электрын түхеэрэлгэ хээ. Шубуунай фермэдэ тэжээл хубаажа тарааха 9 түхеэрэлгэ «Электромашина» заводто бэлдэгдээ. Прибор бүтээлгын заводой инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд малай байра сэбэрлэхэ, тэжээл хубаажа үгэхэ ажалые автомат аргаар дүүргэхэ түхеэрэлгэ зохёоһон байна. Авиазаводой коллектив шубуунай клеточнэ батарей, хүдөө ажахын машина, механизмуудай запасной частьнуудые бэлдэнэ. Ганса нёдондо жэл 700 клеточнэ батарей хэгдэһэн юм. ЛВРЗ-гэй коллектив 1971 ондо 41 мянган түхэригтэ 13 түхэлэй запасной частьнуудые бэлдэжэ, хүдөө ажахыда эльгээбэ.

Авиа, локомотив-вагон заһабарилгын, «Теплоприбор», судна бүтээлгын заводуудай, локомотивна болон вагонно депогой, нарин сэмбы фабрикын, «Сибхиммонтаж» управлениин коллективүүд хүдөө ажахыда шефскэ туһаламжа үзүүлхэ уялгаяа бодото дээрэнь дүүргэнэ.

Локомотив-вагон заһабарилгын заводой хүдэлмэришэд хэдэн жэлэй саада тээ Яруунын аймагай совхозуудые шефтээ абаа һэн. Тэрэ гэһээр харилсаа холбоонь улам бэхижэжэ байһаар. Тэдэнэй шефскэ туһаламжань гол түлэб гурбан шэглэлтэй гэхээр. Нэгэниинь—кошара, гэр байра, культурна болон ажаһуудалай барилга. Нүгөөдэнь — «Сельхозтехника» нэгэдэлэй захилаар запасной частьнуудые бэлдэлгэ. Гурбадахи шэглэлынь — хүдөөдэхи культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри. Заводой дирекци, партком, завком Яруунын аймагай ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй хамта хүдэлмэриин түсэб табидаг, үнгэрһэн жэлэй үрэ дүн согсолдог гуримтай.

Заводой коллектив шефскэ туһаламжа хүргэхэ 1971 оной социалис уялгаяа дүүргээ. Тус бүридөө 150 толгой үнеэдэй байха 3 байра, хоёр байратай гэр «Комсомольский» совхоздо, хоёр байратай хоёр гэр, нэгэ кошара Яруунын совхоздо, хоёр кошара, шэнэ гэр Иисэнгын совхоздо барижа үгөө. Мүн металл отолдог 3 станок, «Дружба» гэһэн 4 бензохюрөө гэхэ мэтэ үгтэһэн байна. Заводой уран һайханай бүлгэмэй коллектив олон концерт харуулаа. 1500 ном хүдөөгэй библиотекэнүүдтэ эльгээгдээ.

Шефскэ туһаламжа хүргэхэ совет тус заводто эмхидхэгдэнхэй. Байгша оной январь һарада завкомой түрүүлэгшэ И. М. Пытинэй хүтэлбэрилһэн делегаци Яруунын аймагай совхозуудта ошожо, ямар туһаламжын хэрэгтэй байһые тодорхойлжо ерээ. Тиигэжэ ЛВРЗ-гэй коллектив 1972 ондо шефскэ туһаламжа хүргэхэ социалис уялга баталан абаа.

Хамта дээрээ 36 мянган түхэригэй запасной частьнуудые бэлдэхэ, совхозуудай МТМ-гэй 5 түхеэрэлгэ заһабарилха, Иисэнгын совхоздо барижа эхилһэн больница дүүргэхэ, Нарһатада культурын байшан бариха уялга абтаа. Гадна аймагай совхозуудта 3 кошара, үнеэдэй 3 байра, малшадай ажаһууха хоёр байратай 4 гэр бариха, үнеэдэй хоёр байрые оньһожоруулха гэжэ уялга доторнь хэлэгдэнэ.

Хурамхаанай аймагые шефтээ абаһан авиационно заводой коллектив аша туһатай ехэ хүдэлмэри хэнэ. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой котельнэдэ түхеэрэлгэ тодхохо ажал ехэтэй хүдэлмэри хэгдээ, Хонхиныи фермын тэжээлэй кухнии түхеэрэлгээр хангаа. Гааргын совхозой орооһоной тоог электрижүүлхэ, һургуулиие теплофикацилха барилга-хабсаралгын ехэ хүдэлмэри хэгдэһэн байна. Заводой коллектив нёдондо 363 мянган түхэригэй шефскэ хүдэлмэри хээ, 10,5 мянган түхэригэй запасной частьнуудые бэлдээ. Гадна заводой коллектив хүдөө нүхэдэй культурна эрилтэ хангаха асуудалда ехэ анхарал хандуулдаг юм. «Рассвет» гэжэ культурын байшангай уран һайханай бүлгэм Хурамхаанай, Баргажанай аймагай ажалшадта ходо айлшалжа, концерт, наада харуулна. Заводой хүтэлбэрилэгшэд нёдондо эдэ ажахынуудай хүдэлмэришэдтэ 30 лекци уншаа.

Шефскэ туһаламжаяа бүри үргэдхэхэ гэжэ заводой коллектив 1972 онойнгоо социалис уялгаар хараалба. Шефтээ абаһан ажахынуудта 115 мянган түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри дүүргэхэ, шубуунай фермэнүүдэй 700 клеточнэ батарей хэхэ, запасной частьнуудые бэлдэхэ, ондоошье хүдэлмэри хэхэ гэжэ тэдэнэр шиидэһэн байна.

«Теплоприбор» заводой хүдэлмэришэд шефтээ абаһан Үдын совхозой ажалшадтай һайн холбоо барисаа байгууланхай. Мал ажалай хүшэр ажал оньһожоруулха талаар хабсаралгын ехэ хүдэлмэри эндэ хэгдээ. Судна бүтээлгын заводой коллектив Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо ехэ туһаламжа хүргэдэг юм. Һургуулиин, гостиницын байшангуудта сантехническэ хүдэлмэри тэдэнэй хүсөөр бүтээгдээ, дулаасуулгын түб котельнэдэ 3 котел тодхогдоо. Нарин сэмбын фабрикын коллективэй хүсэ шадалаар Улаан-Үдын аймагай «Советская Россия» колхоздо 30 автомашинын багтаха гаражай хабсаралгын хүдэлмэри дүүргэгдээ.

Городой барилгын организацинууд, түмэр замай предприятинууд шефскэ туһаламжа хүргэхэ талаар зарим тэды ажал хээ. Теэд энэ ажалынь хүдөөгэй ажалшадай эрилтэ хангажа шаданагүй. Түмэр замай отделени хүдөө ажахыда туһаламжа хүргэхэ түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй. 834-дэхи барилга-хабсаралгын поездын коллектив энэ туһаламжаяа ехээр һаатуулна. Хяагтын совхоздо 300 һуурнтай клуб барижа эхилһэн аад, тэрэнээ дүүргээгүй байһаар. Буряадай барилгын управлениин зарим организацинууд мүн лэ мүртэй туһаламжа үзүүлнэгүй.

Промышленна предприятинуудай коллективүүд, партийна организацинууд хүдөө ажахые хүгжөөлсэхын түлөө харюусалгатай байһанаа мэдэрнэ, шефскэ туһаламжа хүргэнэбди гэжэ һанаагаа амарнагүй. Энэ ажал хадаа партиин XXIV съездын шиидхэбэри бэелүүлхын талаар хэгдэжэ эхилһэн түрүүшын алхам гэжэ тэдэнэр ойлгоно. Тиимэһээ промышленностиин, транспортын предприятинуудай, барилгын организацинуудай коллективүүд 1972 ондо дүүргэхэ зорилгоёо тодорхойлходоо, хүдөө ажахыда ямар туһаламжа хүргэхэ байһанаа элирүүлнэ. Энэнь коллективүүдэй абаһан социалис уялга доторнь лаблагдаа.

Улаан-Үдын промышленна коллективүүд энэ жэлэй социалис уялгын ёһоор, шубуунай 700 клеточнэ батарей, дулаасуулгын 1200 түхеэрэлгэ бэлдэхэ, шефскэ ехэ туһаламжа хүргэхэ юм. Промышленна предприяти, барилгын организацинуудай хүсэ шадалаар нэгэ миллион үлүүтэй түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэгдэхээр хараалагдаба. Гадна промышленна коллективүүд шефтээ абаһан ажахынуудта өөһэдынгөө түрүү дүй дүршэл дамжуулан үгэхэ, шэнэ онол арга үйлэдбэридөө нэбтэрүүлхэ хэрэгтэнь туһалха юм. Хүдөөгэй ажалшадай культурна эрилтэ хангаха асуудал шефүүдэй анхаралда мүн лэ абтаа.

Партийна организацинууд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд колхоз, совхозуудта үзүүлдэг шефскэ туһаламжые өөһэдынгөө үйлэдбэриин ажал ябуулгын нэгэ шухала хуби гэжэ тоолохо ёһотой болоно. Тэдэнэй оло янзын, аша туһатай туһаламжа колхоз, совхозуудта хүргэхэ бүринь, хүдөөгэй ажалшад мал ажалые, тараан ажалые хүгжөөхэ, хүдөө ажахын ехэ продукци үйлэдбэрилхэ, арад зоной эрилтэ һайнаар хангаха байна ха юм.

Партиин Улаан-Үдын горком КПСС-эй XXIV съездын табиһан зорилгые бодото дээрэнь бэелүүлхэ, городой зүгһөө колхоз, совхозуудта үзүүлэгдэхэ ёһотой туһаламжые бүри ашагтай һайн болгохо асуудалаар саашадаа ходо һонирхохо, хинамжадаа абаха байна.

В. ОЧИРОВ,
КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой промышленно-транспортна таһагые даагша.

ХАНИ БАСАГА[Д]

Нюргаар тон адлирхуу, энеэбхилэд гэһэн сэлмэг хурса харасатай хоёр басагад үглөө бүри трамвайһаа буугаад, Үдэ голой урда эрьеэр һуунагтаһан гудамжаар шамдуухан алхалжа, нилээд томошог шулуун гэрэй хашаа руу далда орошодог. Ажалдаа булганһаа урид ерэнхэй, үргэн салуу цехэй тагэн дунда түхеэрэгдэһэн станогуудаа бушуу шалгаад, бүхы юумэеэ бэлдэжэрхидэг.

Эдэнэр хэд гээшэб? Хаана хүдэлдэг хани басагад бэ?

Хододоо согтой хухюун, урин зөөлэн харасатай Любовь Донская һөөл зохидхоноор һубагдажа, утаһан болгогдоһон монсолоо ноохоёо хаанаһаашьеб даа гаргаад, үнөөхи жаахан станогтоо тааруулан хээдхинэ. Хүдэлжэ һуухыень харахада одоо атаархамаар даа. Хургадайнь хүдэлсэ уян нугархай, пианинын клавишанууд дээгүүр гүйһэндэл болохо юм. Ноохон утаһан хургадайнь хоорондуур урдажа, нэхэгдэжэ байһан хубсаһанай үшөө нэгэ хярхагые хяазалан орошоно.

Улаан-Үдын трикотажна фабрикын гараар хубсаһа нэхэдэг цехтэ түрүүшынхеэ хүдэлхэеэ ерэдэг залуу басагад заабол Л. Донскаятай дүтөөр нүхэсэхые оролдодог. Тиигэншьегүй яахаб даа. Үбэлэй янгинама хүйтэндэ үмдэдэг ноохон самса, рейтуза гэхэ мэтэ хубсаһан тиимэшье бэлэхэнээр нэхэгдэдэггүй бшуу. Ядахаар юумэн үгы шэнги һанагдаха. Ёһотой бэрхэ нэхэгшэ гү, али оёдолшон болохын тула тэсэбэри, оролдолго хэрэгтэй ха юм. Халтад лэ гэхэдээ утаһан таһаршаха, нэгэ жэгдээр нэхэгдэжэ үгэхэгүй. Ушар тиимэһээ залуу басагад Л. Донскаятай нүхэсэхые оролдодог гээшэ.

Бидэнэй хараһаар байтар нэгэ басаган тэрэнэй хажууда ерээд, аягүйрхэһэн янзатай иигэжэ хандаба:

— Станогыем хаража үгэхэ гүт? Оройдоо юумэн бүтэнэгүйл. Утаһан таһарна, нэхэбэринь жэгдэ бэшэ.

Коммунис ажалай ударник Любовь Донская тэрэ дары ошожо, хайшан гэжэ хүдэлхыень харуулжа байгаад хөөрэбэ. Даамай зохидоор, түрэһэн эжыдэнь тон адлирхуугаар хандана, ойлгуулна.

— Яаража болохогүй. Утаһаяа нэгэ шангаар, нэгэ һулаар татанаш. Нэгэ жэгдээр татажа оруулха хэрэгтэй. Дадал шадабаритай болоһон хойноо ярамаар ааб даа,— гэжэ хэлээд, тээ саанахана мүн баһа тухашаржа байһан басаганай хажууда ошоо бэлэй.

— Һайн бэлэйш! — гэжэ залуу басаганай хэлэһые нүхэр Донская дуулаа һэн гү, али яагаа һэм, юрэ бү мэдэе. Сугтаа нэгэ цех соо хүдэлжэ байһан хани басагадтаа шадал зэргээрээ хамһалсажа, дадал шадабаритай болгожо байхаһаа һайхан юумэн үгы һааб даа. Амжалта, баяр баясхалан, инаг дулаан энеэбхилэл. Хэнэйшье мэдэһээр, амжалта өөрөө ерэдэггүй бшуу. Энээниие Любовь Донская һайн мэдэнэ. Зургаан жэлэй саана 10-дахи класс дүүргээд, дээдэ һургуулида орохом гэжэ институдай үүдэ тоншоогүй, харин фабрикада хүдэлхөө ерээ һэн. Тэрэ гэһэнһээ хойшо зургаан жэл үнгэрөө. Энэ хугасаада хэды самса, рейтуза нэхэн оёо гээшэб?

— Бү мэдэелши, нилээд олон болоһон байха. Хүдөөгэйхидэй захилаар ноохон хубсаһа оёдогбди. Үдэр бүри хээрэ газаа хүдэлжэ байһан хонишод, һаалишад болон механизаторнуудай захилые дүүргэхэнь харюусалгатай, хүндэтэйшье гээшэ, — гэжэ хэлэхэдэнь баясамаар, омогорхомоор даа. Юуб гэхэдэ, Любовь Донская, мүн тэрэнэй хани басагад мүнөө сагай уг зорилгые тон зүб ойлгоно гэжэ мэдээ һэм.

Любовь Донская үнэхөөрөөшье тоогүй олон хубсаһа нэхэн оёһон байха. Имнэл хадаа үдэрэйнгөө нормые 160 процентээр дүүргэжэ, түрүү ажалай үл[…] харуулна.

— Манай цех[…] шуул олон. Жэ[…] Васильевна Фе[…] лээд амжалтатай[…] Хөөрэлдөөд тур[…] зурагыень хааж[…] бүришье һайн һэ[…] хэлэхэдэнь, тэ[…] самса оёжо һуу[…] энеэбхилээ һэн.

Коммунис ажа[…] ник Анна Вас[…] досеева өөрөө […] Нэхэжэ байһан […] тэй самса одоо […] гээшэ. Тон ним[…] үмдэнхэй, хүдөө[…] хатаржа байһан […] сагад нюдэндэм […] дал гэхэ юм.

А. В. Федосее[…] да хоёрдохи жэл[…] ябана. Үдэрэй[…] мые 150 процен[…] гэжэ, социалис […] түрүү зэргэдэ я[…] сагай туршада т[…] тоодо оролсожо, […] оёдолшон болохо […] хэтэй ааб даа. […] тэнь дүй дүршэл[…] сагадынь, нэн т[…] дэхи разрядай […] коммунис ажалай […] Любовь Донская […] байха.

— Сүлөөтэй са[…] дэгбта, амаралты[…] хайшан гэжэ үн[…] гэжэ асуухадам[…] ёр энеэбхилээд:

— Театрта с[…] шэнэ кинофил[…] даа. Гадна, суб[…] дэ Дэдэ-Онгос[…] санаар һолжордог […] ерэхэ субботодо […] ройгты уулзажа […] —гэжэ дуугарха[…] ша бэрхэ хүнүү[…] сэнгэжэ, хүхилд[…] дана гэжэ ойлго[…]

Хани басагад […] нимэ байдаг хаш[…]

М. О[…]

ЗУРАГУУД Д[…] мунис ажалай у[…] Федосеева, дүрб[…] дай нэхэгшэ Л[…] ская ажалдаа.

Ц. ЦЫРЕНЖА[…]

ЛЕКТОРНҮҮДЭЙ АЖАЛ ТУХАЙ

ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИИН УДАРИДАЛГА, ТУҺАЛАМЖА ХЭРЭГТЭЙ

Баргажанай совхозой «Знание» бүлгэмэй эхин организациин гэшүүд урдаа табиһан зорилгонуудаа һайнаар ойлгонхой гэжэ нэн түрүүшээр тэмдэглэхэ шухала. Тус бүлгэмэй эхин организацида 48 лектор тоологдодог. Һүүлэй хоёр жэлэй турша соо лекторнүүдэйнь тоо 28 хүнөөр нэмээ. Энэнь нэгэ гүнзэгы удхатай тэмдэг гээшэ. Юуб гэхэдэ, эхин организациин гэшүүн боложо, лекционно хүдэлмэри ябуулхадаа, хүн зонтой нягта холбоотойгоор ажал хүдэлмэреэ эрхилхэдээ совхозой ажалшадай ажабайдал болон ажал хүдэлмэридэ улам ехээр нүлөөлхэ аргатай болохобди гэжэ тус совхозой хүдөөгэй интеллигенци ойлгоо бшуу.

Баргажанай совхозой «Знание» бүлгэмэй эхин организациин хүтэлбэрилэгшэ Иннокентий Матвеевич Васильев бүхы гэшүүдээ лекционно хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадуулхын түлөө оролдодог байна. Һургуулиин багшанар, врачнууд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд — эхин организациин гэшүүд юм. Тэдэнэр ниитэ-политическэ, хүдөө ажахын секцинүүд боложо хубаардаг. Тэрэнһээ гадуур Үүрэгэй дунда һургуулида КПСС-эй XXIV съездын материалнуудые тараан дэлгэрүүлхэ, педагогическа эрдэм наукые хүн зондо тайлбарилха сагүргэлжын лекторинүүд хүдэлнэ. Үшөө тиихэдэ совхоз соонь зоотехническэ факультет һаяхан эмхидхэгдэбэ. Һү һаалиин фермэнүүдые даагшад, бригадирнууд, гүүртэнүүдые даагшад, дунда эрдэмтэй мэргэжэлтэд зоофакультедтэ һуралсадаг юм.

Баргажанай совхозой парткомой заседани дээрэ эхин организациин һара бүри дүүргэхэ хүдэлмэриин түсэб зүбшэн хэлсэгдэдэг, баталагдадаг байна. Тэрэ түсэбынь Үүрэг тосхоной Соёлой байшан соо ниитэ-политическэ бусад хэмжээ ябуулгануудтай хамтадхагдаһан түсэб болгогдоод, олоной хараха газарта үлгэгдэдэг. Гэхэтэй хамта тиимэ түсэбүүд бригада, фермэ бүхэндэ хубаажа үгтэдэг байна.

«Знание» бүлгэмэй эхин организациин гэшүүдэй 25-ниинь совхозой холын гүүртэнүүд ба отарануудта саг үргэлжэ ошожо, лекци үнгэргэдэг болонхой. Тиихэдээ тэдэнэр ганса ямар нэгэ темээр лекци уншадаг бэшэ, харин ажахын урда табяатай зорилгонуудые тайлбарилдаг, тэрээнээ партиин XXIV съездын материалнуудһаа үндэһэлэн ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулна.

Үнгэрэгшэ жэлэй эхинһээ хойшо «Лекторэй үдэр» эмхидхэгдэһэн байна. Энэ үдэр бүхы лекторнүүд сугларжа, ямар лекци хэзээ, хаана уншаха тухайгаа мэдэжэ абадаг, нэмэлтэ литература, харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүд дурадхагдадаг гэхэ гү, али нэгэ үгөөр хэлэбэл, методическа туһаламжа үзүүлэгдэдэг байна. «Лекторэй үдэр» лекцинүүдые һайнаар уншаха хэрэгтэнь ехэ туһа нэмэри боложо үгөө.

Баргажанай совхозой 6 тосхон, үйлэдбэриин 18 пункт эхин организациин хангаха точконууд юм. Зарим заимкануудынь совхозой түбһөө 45—50 километр холо байдаг, тиимэһээ нэгэ тэды бэрхэшээлнүүд дайралдана. Зүгөөр, совхозой дирекци болон партком хододоо туһалжа байдагынь һайшаалтай. Гэхэтэй хамта эндэ нэгэ онсо зүйл тэмдэглэмээр: совхозой эгээн холын гүүртэ ба отарануудта һарадаа нэгэ дахин нэгэдхэмэл бригада эльгээгдэдэг. Тэрэ бригадын бүридэлдэ мэргэжэлтэд, медигүүд, соёлой хүдэлмэрилэгшэд, лекторнүүд оролсодог.

Баргажанай совхозой «Знание» бүлгэмэй эхин организациин гэшүүд-лекторнүүд ямар нэгэ теоретическэ асуудалда гол анхарал хандуулдаг бэшэ, мүн үйлэдбэри дээрэ ажалдадаг, хүнүүдэй харюусалга дээшэлүүлхэ, манай орон дотор коммунизм байгуулха талаар совет арадай дүүргэжэ байһан түүхэтэ үүргые тодорхойлон харуулха асуудалнуудта нилээд ехэ анхарал хандуулдаг гээшэ.

«Знание» бүлгэмэй эхин организациин гэшүүд Баргажанай совхозой ажалшадай урда 543 лекци уншаа, 1400 шахуу хөөрэлдөө үнгэргөө. Тэрэнһээ гадуур тематическа 22 вечер, 14 конференци, асуудал ба харюугай 12 вечер, амаралт[…] 38 лекци уншагдаһан […] бүхы хэмжээ ябуулгану[…] мянган хүн хабаадаа. […] лекторнүүдэй эхин ор[…] түлбэритэй лекци унш[…] сэбөө жэл бүри дүүргэ[…]

Бүлгэмэй эхин орга[…] бюро лекциингээ темэн[…] дорхой һонор, һонирх[…] хөөрэжэ үгэхын түлөө […] Энэ талаар абажа хара[…] хэд И. М. Васильев, […] тошкин, Т. Н. Василье[…] Усынина, И. В. Стел[…] Н. А. Толстихин, А. В. […] болон бусад хүн зоной […] дэтэй болоһоор үнинэй. […] гэшүүд бэшэ багшана[…] ва, Е. Гаськова, Г. Болч[…] лэ лекционно хүдэлмэр[…] хитэйгээр хабаададаг.

Партийна организац[…] бэри доро «Знание» бүл[…] организацинууд мүнөө […] XXIV съездын түүхэтэ […] ринүүдые, КПСС-эй ЦК[…] риин (1971 он) Пленум[…] лые, СССР-эй арадууда[…] жэлэй туршада түйлаһ[…] ехэ амжалтануудые […] нөөр, улам гүнзэгыгөө[…] хын ойлгуулхын тула […] байнхай.

«Знание» бүлгэмэй […] низаци Баргажанай […] ажалшадай дунда ни[…] ческэ хүдэлмэри ябуул[…] дамтай туһалагша бол[…] рэшэлэн эхин органи[…] дэлмэридэ саг үргэлжэ […] Иимэ ехэ хүдэлмэриин […] совхозой ажал дээрэшье […] на. Жэшээлхэдэ, Барга[…] хоз гүрэндэ мяха, һ[…] түсэбөө үлүүлэнхэй.

Д. ГЫР[…]
Баргажанай […] «Знание» бү[…] харюусалгата сек[…]

ТАСС-ай корреспондентнүүд Эхэ ороноймнай аха дүү республикануудай ажалай амжалта, тэдэнэй хани нүхэсэл, коммунизм байгуулгада хубитаяа оруулжа байһан тушаа мэдээсэнэ

—□—

МОЛДАВИ: түргэөр хүгжэдэг һалбари

Кишиневой заводой Т-54С маркын трактор гүрэнэй шалгалта гаража дүүрэбэ. Гэнжэ мөөртэй универсальна энэ машина саахарна свекло тариха, харууһалха ба хуряаха талаар бүхы хүдэлмэри дүүргэхэ зорилготойгоор хэгдэһэн гээшэ. Мүнөө тус предприятиин ба тэрээнтэй хамжадаг Минскын моторно заводой мэргэжэлтэдэй үмэнэ шэнэ зорилго табигданхай: свекло, виноград ургуулагшадта, саад болон ой модо харууһалагшадта хэрэгтэй 70 морнной хүсэтэй шэнэ машина зохёон бүтээхэ.

Молдавиин машина бүтээлгын промышленность байгуулагдаһаар оройдоо арбан хоёр жэл болоо. Энэ үе соо дүшэ шахуу предприяти ашаглалгада үгтэһэн байна. Тэрэ тоодо Кишиневой Котовскиин нэрэмжэтэ насос хэдэг завод, Тирасполиин шудхалаа хэдэг завод, эдеэ хоолой ба архи хэдэг промышленностьда хэрэгтэй түхеэрэлгэ гаргадаг механическа завод оролсоно. Эдэ предприятинуудые барилгада бүхы оромнай туһалһан, мүнөө Молдавиин машина бүтээгшэдэй продукци Советскэ Союзай бүхы заха хизаарнуудта эльгээгдэнэ.

Табан жэлэй туршада Молдавиин машина бүтээгшэд продукци үйлэдбэрилгээ 2,1 дахин дээшэлүүлхэ юм. Энэ зорилгоёо бэелүүлхэ хэрэгтэнь РСФСР-эй, Украинын, Белоруссиин, ба бусад республиканудай промышленна предприятинууд үдынхи мэтээр туһалха байна.

Л. ХАЛАШ.

Кишинев.

БЕЛОРУССИ: музей документнүүдые эльгээнэ

Эдэ үдэрнүүдтэ Белоруссиин ССР-эй гүрэнэй музей почтын конвертнүүдые олон адресаар эльгээнэ. Эхэ оронойманай культурно-гэгээрэлэй зургаанудта, сэрэгэй частьнуудта, һургуулинуудташье ССР Союзай 50 жэлтэй хабаатай бэшэгүүд эльгээгдэжэл байһаар.

Белоруссида Совет засагай анха түрүүн тогтоогдожо байһан жэлнүүд тухай документнүүдые В. И. Ленинэй түбэй музей абаха. Түүхэтэ тэдэ документнүүдэй дунда БССР-эй бэеэ даанхай байдалые мэдэрһэн тухай РСФСР-эй ВЦИК-гай 1919 ондо абаһан тогтоолой, РСФСР ба БССР хоёрой союзна договорой, Бүхэбелоруссиин Соведүүдэй дүрбэдэхи съездын зорилгонууд тухай Минск хотын хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай конференциин резолюциин копинууд бии. Белоруссиин ССР-эй гүрэнэй музейн материалнууд СССР-эй революциин түбэй музейдэ, Кишиневтохи түүхын ба хизаар ороноо шэнжэлгын музейдэ, Краснодарай хизаарай Кушевской станцниин, Томско областиин Новоильинка тосхоной һурагшадта эльгээгдэнхэй.

Минскһээ эльгээгдэһэн документнүүд болон фото-зурагууд Советскэ Союзай аха дүү арадуудай агууехэ хани нүхэсэлдэ зорюулагдаһан выставкэнүүдтэ табигдаха байна.

Белоруссиин Эхэ оронойнгоо олон тоото музейнүүдтэй харилсаа холбоо тогтоонхой. Минск хотынхид СССР-эй 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан материалнуудые Молдавиһаа, Таджикистанһаа, Эстониһоо абанхай.

ТАСС-ай корр.

Минск.

КАЗАХСТАН: хани барисаанай металл

Казахстанай магниткын конверторщигууд хүдэлжэ байгаа бүхы агрегадуудай проектнэ хүсые үлүүлээ: хайлуулгын — дунда зэргын шэгнүүр 268 тоннодо хүрөө. Металлургическа ажал хүдэлмэридэ түрүүлэн эндэ булад хайлуулгын түрүү технологи нэбтэрүүлэгдэхэ, хайлуулга ашаг ехэтэй боложо, шэнэ маркын металл абтадаг болоо.

...50 жэлэй урда тээ Казахстанай нюдэ алдама тала дайдада гар үзүүрэй зэр зэмсэг хэхэ түмэр олдодоггүй байһан юм. Аха дүү союзна республикануудай арадууд эндэхи улад зондо ехэ туһа хүргэһэн байна. Тэдэнэр мэргэжэлтэдые оньһото техникэ, зэмсэг хэрэгсэл иишэ эльгээгээ һэн. 1942 ондо барилгашадай интернациональна бригада Казахстанай түрүүшын металлургическа заводой һуури табижа эхилһэн юм.

Мүнөө Россиин Федерациин, Украинын, Армениин, Грузиин, Узбекистанай, Киргизэй ба бусад союзна республикануудай мянга гаран промышленна предприятинууд хара металлургиин мантан томо комплексын захилнуудые бэелүүлнэ. Москвагай, Ленинградай, Киевэй, Свердловскын, Харьковай, Ташкентын, Новосибирскын, мүн бусад хото городуудтахи 50 гаран проектнэ институдай эрдэмтэд комбинадай цехүүдэй проект зохёон табилгада хабаадалсаа. Оронoй 40 гаран үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд Казахстанай магниткын барилгашадай болон металлургнуудай эбтэй эетэй бүлэдэ ажаллана.

Хэзээ нэгэтэ ондоо тээһээ металл абадаг байһан Казахстан мүнөө тад хубилаа. Тус республика продукцияа мянгаһаа үлүүтэй адресаар ябуулдаг байна.

...Казахстанай ехэ металл — арадай агууехэ хани барисаанай металл таһалгаряагүйгөөр урдана.

В. АЛЯПИН.

Темиртау (Карагандагай область).

ЛАТВИ: Ригын долгин дээрэ

«Ригапромстрой» трестын барилгашад А. С. Поповой нэрэмжэтэ заводой үйлэдбэриин главна корпусой барилга дүүргэжэ байна. Тэрэнэй ашаглалгада үгтэхэдэ «Радиотехникэ» нэгэдэлэй гол предприяти продукт бүтээн гаргалгаяа 2.5 дахинаар дээшэлүүлхэ юм.

Мүнөөнэй түхеэрэлгээр үйлэдбэриие хангахын тулада заводто оньһожоруулгын ба автоматизацилгын цех байгуулагдаа. Мүнөө предприятида хүдэлжэ байһан конвейернүүдтэй адли конвейернүүд эндэ ашаглалгада оруулагдажа, шэнэ аппарадуудые улам түргөөр бүтээн гаргаха арга радио бүтээгшэдтэ олгохо байна.

Латвиин ниислэл хотын конструкторнууд, инженернүүд шэнэ түхэлэй хэдэн аппарадуудые гаргажа эхилбэ. Тэрэ тоодо «Виктория» гэжэ дээдэ классай транзисторна стереофоническа радиоло, стереофоническа универсальна электрофон ороно. Гоё һайханаар шэмэглэгдэһэн, хэмжээгээрээ багашаг, хаанашье абаад ябахада таарамжатай 2-дохи классай транзисторна приёмник «ВЭФ-201» приёмнигой орондо бүтээн гаргагдажа эхилбэ.

В. БЕКЕРИС.

Ригэ

ҺҮҮЛШЫНЬ ЗАМДА ҮДЭШЭЭ[Б]

Советскэ Союзай маршал Н. И. Крыловые хүдөөлүүлгэ

Сэрэгэй суута ажал ябуулагша, граждан дайнда, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда эдэбхитэйгээр хабаадаһан, Советскэ Союзай хоёр дахин Герой, Советскэ Союзай маршал Николай Иванович Крыловые Москва февралиин 12-то һүүлшынь замда үдэшөө.

Улаан талмай. Мавзолейн трибуна дээрэ нүхэд В. В. Гришин, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, А. Н. Шелепин, Ю. В. Андропов, П. Н. Демичев, М. С. Соломенцев, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор В. Э. Дымшиц, Н. А. Тихонов гэгшэд гараба. СССР-эй оборонын министр, Советскэ Союзай маршал А. А. Гречко, хүдөөлүүлгэ эмхидхэхэ правительственна комиссиин гэшүүд мүн лэ тэндэ бии байба. Хүдөөлүүлгэ эмхидхэхэ комиссиин түрүүлэгшэ, СССР-эй оборонын министрэй орлогшо, Советскэ Союзай маршал К. С. Москаленко шаналал гашуудалай митингые КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Советскэ правительствын даалгабаряар нээбэ. Удаа тээнь КПСС-эй МГК-гай секретарь Л. А. Борисов, Стратегическэ шэглэлтэй ракетнэ сэрэгүүдэй ахамад командалагшын нэгэдэхи орлогшо, генерал-полковник М. Г. Григорьев, Волгоградтахи нефтиин машина бүтээдэг заводой токарь, Социалис Ажалай Герой В. Н. Бирюков, Советскэ Союзай маршал В. И. Чуйков […] хэлээ.

Шаналал гашууда[…] дүүрэбэ. Коммунис па[…] скэ правительствын хү[…] Советскэ Союзай марша[…] ловой үнэһэн шарил[…] гөөд, Кремлиин хана […] Артиллериин салюдай […] дана. Тэрэ урна тусха[…] табигдаха. мөрөөр хаб[…] дөө.

Шаналал гашууда[…] дэлнэ. Тэрэнэй удаа С[…] зай гимнын аялга хан[…] Армиин сэрэгшэд Сов[…] маршал Николай Иван[…] то сэрэгэй һүүлшын ёһ[…] Мавзолейн үбэрөөр ал[…] алхалан гараа.

…АНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ?

ХАДЫН ХАБШАЛ ХАРГЫГААР

…РШОН тойрон һаял гэрэл оро… үдэр болохоёо байхада Орлик …хоёо гарабабди. Харгын. хоёр …үүр үргэлжэ жэрылдэһэн …ёл юрьёл үндэр хада ууланууд …ай һүнинн утада Аха нютагаа …а хоноод. мүнөө һажан …ража һууһандал абяа аниргүй …илдэнэ.

…нэ үдэр бидэ Ленинэй нэрэм… …колхозой холын гүүртэ, ота… …удай хонишод, малшадта эд …хубсаһа хунар абаашажа …дахаяа гараһан автолавкада …ад, Синсэ гол өөдэ үгсэбэбди.

…аргы ута даа, түрүүшээр хэ… …ута андалдаһаар, дадажа хөө… …һоор байтараа суғтаа ябаһан …тэеэ танилсабабди. Автолав… …ай жолоошон Дымбэрэн Да… …ич Манзуров Аха голые …дажа, үгсэжэ нилээд ябаһан, …харгыгаа арбан хургандаал …хэ болоһон хүн. Тинхэдэ авто… …ын наймаалагша Доржо Ни… …ич Шагдуров аймагайнгаа ху… …а наймаанай эмхидэ хори га… …алдэ таһалгаряагүй хүдэл… «Эд хэрэглэгшэдэй коопера… …һохимлэгшэ» гэһэн тэмдэгтэ …һэн, баһал ажалаа жэншэд… …дэхэ хүн байба.

…а голоо уруудан, нилээд удаа… …ябаһанай һүүлээр хоёр хадын …шаг хабшалай хоорондуур …ран ерэһэн Синсэ голойнгоо …һон дээрэ гарабабди. Шэб шэ… …«УАЗ» түхэлэй машинамнай …елүүр мүльһэн дээгүүр зөө… …өөр гүйнэ.

…Энэмнай Ахын «асфальт» …гээшэл даа. Үбэл боложо, …горходой хүрэхэдэл мүльһэн …үрэ, харин зундаа хадын …ал харгы, наринхан зүргэ дахаад ябадаг гээшэбди, — гэжэ Дымбэрэн Манзуров хөөрэнэ.

— Юрэдөөл энээхэн «асфальт шни» гэнэтэй даа. Урдамнай ехэ һайб тошон байгаал һаань, һалаабди, — гэжэ Доржо Нимаевич Шагдуровынь һанаата болонгёор хэлэнэ. Үе үе болоод лэ гэдэргээ эрьежэ, кузов соогоо обойтор ашаһан эд бараагаа харана.

— Гэмгүй, гарахал байхабди, — гэжэ жолоошониинь нүхэрэйнгөө һанаае заһана.

Теэд уданшьегүй нэгэ хадын тохой тойроодхиходомнай гол дээрэ хабтагар сагаан тошон халишанхай,бүтүү манан уурал бааяжа байба. Тэрэнэй тэгэндэ нэгэ автомашина хахадтаа хүрэтэрөө гэхээр тошон соо орошоод, хойто хоёр мөөрэнь мүльһэндэ бүхөөр баригдажа хүрэшэнхэй һууба. Тэрэнние татажа гаргаха гээд ядабабди. Халтад гэхэдээл өөһэдымнайшье машина һуушаха хэбэртэй.

— Хүбаа, шимни бүхөөр лэ няалдаа байнаш. Биш Шаснуур ошожо, трактор эльгээһүү. Бэшэ арга һалаа, — гэжэ нүхэр Манзуров тэрэ машинын жолоошондо хэлээд, гэдэргээ бусаба.

— Зүб тинигээш, дүтыень хаража дүрбэ хононхаар, хадынгаа шулуутай харгыгаар яаралгүйхэн ябаа һаамнай дээрэ. Энэ һайб урагшамнай табихаяа болёо, — гэнэ Доржо Шагдуровынь.

Хадынь харгы баһал нилээд түбэгтэй байба. Болдируу солдируу шулуун, гэнтэ эгсэ хада өөдэ абирнабди, баһа доошоошье эгсэ урууданабди. Заримандаа хадын эрид ташаланда няалдаһан харгышье дахаад ябанабди. Хажуу тээшээ харахада тархи эрьешэхээр аяар доро Синсэ голой тошон халижа, эндэ тэндэ уурал һаарал болон тооһорно.

— Мүнөөдэр Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойнгоо эгээл саада захын гүүртэһээ эхилжэ наймаагаа хэхэбди. Һөөргөө бусалгандаа бусад отара, гүүртэнүүдые дайруужамди, — гээд Доржо Нимаевич нүхэртөө хэлэнэ.

Эгээн түрүүн Һайр, Хорёблог гэхэ мэтэ газарнуудта үбэлжэжэ байһан эндэхи үнинэй малшад Дулма Гунгаева, Сосор Арданова Даниил Дабаев гэгшэдэй харадаг тугалаа эхэдэнь заядажа түлжүүлдэг малай гүүртэнүүдтэ хүрөөбди. Эдэнэр бултадаа түрэл колхоздоо 15—20 жэлдэ таһалгаряагүй үхэр мал хаража, муу бэшэ үрэ дүн түйладаг малшад юм. Жэшээнь. Сосор Лопсоновна Арданова нёдондо нютагай үүлтэрэй 42 үнеэдые гансаараа харууһалжа, тэдэнһээ 38 тугал абаад, нэгэшье гарза хоролтогүйгөөр томо болгоо. Үндэр хада газарта үбһэ тэжээл тон багаар эдюулээд, ехэнхидээ үбэл, зунгүй хээрэ адуулжал малаа ондо оруулдаг эрхэ байдалда энэнь муу бэшэ үрэ дүн гээшэ. Мүнөө тэрэ малайнгаа үүлтэр һайжаруулхын тула гүүртэдээ 4 симментал буха асаранхай.

Малшан Даниил Дабаевайда наймаалагшаднай эд товараа оруулжа, хэрэгтэй юумэеэ худалдажа абахыень малшадта дурадхана. **(Нэгэдэхи зураг).**

— Зай, Доржо Нимаевич, юутэйбшн, түргэн гаргыш, — гэлдэжэ байтаад малшадшье тойрошоно.

— Эхэнэрэй гоё сабхи, эрэшүүлэй поролон хүүртиг, ехэ хүнэй, үхибүүдэй үмдэхэ спортивна нэхэмэл үмдэн. рейтуза, урбуулаа дулаан малгай гэхэ мэтэ бии. Үзэгты, абагты, — гэнэ тэрэнь.

Уданшьегүй хүнүүд өөһэдтөө хэрэгтэй юумэ шэлэжэ абаад, мүнгэеэ түлэнэ. Жэшээнь,. малшад Д. Дабаевтан, С. Арданова, Д. Гунгаева гэгшэд 100—110 хүрэтэр түхэригэй эд товар худалдажа абаа.

Наймаалагшадай эд тovараа худалдаха, малшадһаа захил абаха һамбаандань, үхэр малайнь хашаа хорёо соогуур ябажа хараабди. Эндэ малайнь уһалуури ехэ һонирхолтойгоор хэгдэнхэй. Хайша хайшань 1,5 метр газарта соолго соолоод, досоонь ханаараа нүхэтэй тэбхэр хайрсаг табина. Тэрээн соогоо юрын түмэр боошхоор хэһэн пеэшэн һуулганхай, тэрэнь хажуу тээгүүрээ өөдөө гараһан хоолойтой. Тиигээд тэрээн соогоо түлеэ хэжэ, сүүдхэдээ хоёр дахин гал түлидэг юм. Тинхэдэнь соолгонь хүрэдэгшьегүй, боошхоёо тойроод байһан уһаниинь бүлеэн байдаг. Үхэрнүүд дуратайдаа ерээд лэ оөһэдөө ундалдаг.

— Энэ Яхадта хэрэглэдэг арга юм. Энээнгүй һаа, шанга хүйтэндэ үдэр бүри хахад метр хүрэшэһэн соолго соолохонь бэрхэтэй бшуу, — гэжэ эндэхи бригадын бригадир В. Б. Будаев хөөрэнэ.

Тэрэ үдэр автолавка Хосодой һаалиин фермэдэ, мүн Зэрэ гэжэ газарта үбэлжэжэ байһан хайнаг үнеэдые харадаг һаалишан Ирина Хандакова, хонишон Цыбик Жигжитова, гүрэндэ тушаагдаха үхэрнүүдые харадаг малшан Дулма Галсанова гэгшэдэй буусануудта хүрөө. Эдэ малшад тус тустаа 250—300 хүрэтэр түхэригэй хубсаһа хунар худалдажа абаба **(Хоёрдохи зураг).**

— Эдэмнай ёһотойл ажалша зон гээшэ. Жэшээнь, Ирина Хандакова нёдондо 33 хайнаг үнеэдһээ 33 тугал абаад, бүхыдөө 8 мянган килограмм һү һааха түсэбтэй аад, тэрэнээ 8100 килограммда хүргөө юм. Иринын нүхэрынь Бата Ашхаев модошо дархан. Хүдэлхэдөөшье, мүнгэ олоходоошье бэрхэ зон даа, — гэжэ Доржо Шагдуров һөөргөө бусажа ябахадаа хөөрөө бэлэй.

Колхозой түб тосхонһоо 20—30 модоной газарта һуудаг малшад автолавкын хүрэжэ ошоходо ехэ хүхидэг, асарһан эд барааень ехэ дуратайгаар абадаг байна. Мүн хойто ерэхэдээ тиимэ, нимэ бараа асарыт гэжэ захил хэдэг. Автолавкын захил угтадаг дэбтэр соонь малшад транзисторна приемник, сайн, столовын сервиз, эхэнэрэй үмдэхэ 60—70 түхэригэй сабхи, һайн костюм, пальто, үнэтэй одеяло гэхэ мэтые захиһан байна.

— Малшадай захиһан юумые аргатайл һаань асархые оролдодогбди. Илангаяа холын гүүртэнүүдтэ байдаг зондо эгээл һайн, хомор эд бараа абаашажа үгэдэгбди. Мүнөө малшадай салин хүлһэн ехэ болоо, тиимэһээ хүнүүд һайн, үнэтэй хубсаһа хунар худалдажа абахые оролдоно ха юм, — гэжэ наймаалагша хэлэнэ.

Хада уула газарай харгын хабшуу, хэды хүшэр хүндэшье һаань, гол горходой тошоной хэды һаатуулаашье һаань, Дымбэрэн Манзуров Доржо Шагдурев хоёр аймагайнгаа бүхы ажахынуудай эгээл холын гүүртэ, отара бүхэндэ һарадаа заатагүй хоёр дахиш хүрэхэ гэжэ оролдодог. Һара соо ябажа наймаа хэхэ түсэбөө ходо үлүүлэн дүүргэдэг юм.

М. НАМЖИЛОВ.

Ахын аймаг.

БУРЯАДАЙ ТҮРҮҮШЫН ЭРДЭМТЭ Д. БАНЗАРОВАЙ ТҮРЭҺӨӨР 150 ЖЭЛЭЙ ОЙЕ УГТУУЛАН

Николай Дамдинов

Доржо Банзаров

Гурбан үйлэтэй, зургаан үзэгдэлтэй түүхэтэ драма

*Гурбадахи үйлэ**

Табадахи үзэгдэл

…1855 оной февраль һарын … Эрхүү хото. Генерал-губерна… …кабинедэй урдахи таһалга. …гар тээһээ — саашаа, каби… …руу ороһон үүдэн. Баруун …дахи үндэр ехэ сонхоор — …ан сэнхэг болошоһон һарһа, …рид, саанань — модон гэр…

…бинедэй үүдэндэ дүтэхэн та… …һан үргэн ехэ столой саана …идонт Силыч һууна. Гартаа … бариһан залуу чиновник … ерэнэ. Дормидонт Силыч …эдэй үүдэндэ ошожо, забһар… …лоторнь хаагаад, һуүридаа …а).

…РМИДОНТ СИЛЫЧ. Гене… …бернаторнай үглөөнһөө каби… Шухала хэрэгүүд. Шуурял… …үй гээ һэн.

…ЛУУ ЧИНОВНИК. Манай …хото тухай тобшо мэдээнүү …лдэхэ гэһэн даабаринетнай, …идонт Силыч…

…РМИДОНТ СИЛЫЧ. …нимэ …өөр дүүргээб гэжэ гү?

…ЛУУ ЧИНОВНИК. Зааха ду… …таа хүн бэзэб, теэд хаанай …а байгаал, унтаха нойроо …лтай аал?

…РМИДОНТ СИЛЫЧ. Шэнэ …тоонууд, баримтанууд бии

…ЛУУ ЧИНОВНИК. Байгша … найман зуун табин табатахи …февральда Эрхүү хотод… най …та гэбэл: нэгэ мянга найман … байшангууд, арбан най… …анай һүмэнүүд…

…РМИДОНТ СИЛЫЧ. …гэхэ… …мта хори мянга шахуу …зон һуудаг! Энээниешнн …ндэнхэйбди даа. нүхэрни!

…ЛУУ ЧИНОВНИК (саарһа… …мэгдэнгеэр һэхэн гүбэрнэ). … фабрика… арһа элдэдэг … архи аягалжа наймаалдаг …үүд…

…РМИДОНТ СИЛЫЧ. Тэрэ …дуталгүй һэмнай даа!

…ЛУУ ЧИНОВНИК. Саашань. …шарга урладаг дарханууд … (Толгойгоо үргэжэ). Һая… …мдатнай нэгэ наймаашан …шэнэ шарга бэ… бэ… бэлэг…

…РМИДОНТ СИЛЫЧ (һонир… …ор). Зай?

…ЛУУ ЧИНОВНИК. Теэд лэ… …газаагаа моритой болоогүй …

…РМИДОНТ СИЛЫЧ. Нээрэ, …мори үшөө баридаггүй һэм-

…ЛУУ ЧИНОВНИК. Танай …морид хаһын хара һалхин … аад лэ, шаргатнай хуушан …аглаа һэм. Миншхние… …болгон абахадатнай ядаг…

…РМИДОНТ СИЛЫЧ. Дүтын… …нүүдтэ ходол һанаагаа зобо… …аха… Зэ. яахаб… (Бодолгото… …өөр). Тусхай даабаринуудай …алые шамда даалгадаг һаа… …ха бэлэй!

…алуу чиновник папкаяа хаб … хаагаад. Дормидонт Силы… …додэ уруунь сэхэ харан дүтэл …дань тогтоно).

…Үргэлжэлэл. Эхининь манай … январиин 25-най, февра… …1-най номерто).

ЗАЛУУ ЧИНОВНИК. Үсэгэлдэрэймнн хоёр буряад эндэ. Минии таһаг соо хүлеэжэ һуунад. Оруулхам гү?

ДОРМИДОНТ СИЛЫЧ. Ямар асуудалаар гээ һэмши даа?

ЗАЛУУ ЧИНОВНИК. Манайл тээрмын мөөр мухарюулалсахэ хоёр! Банзаровые дахин нютагаарамнай бү ябуулыт гэһэн гуйлтатай.

ДОРМИДОНТ СИЛЫЧ. Һонирхолтой байна. Банзаров… Хоолойдо тогтоһон яһан шэнги тиимэ нэгэ хүнтэйбди даа.

ЗАЛУУ ЧИНОВНИК. Үгы, яахадаа изагуур ехэтэ эзэмнай энэ хэтэрһэн амитанай хушууень хуха мушхаад, үнэһэн шорой үмхүүлдэггүй агшаб!

ДОРМИДОНТ СИЛЫЧ. Тш-ш! (Кабинедэй үүдэндэнь ошожо, шагнажа үзөөд бусана). Эзэн Николай Николаевичнай өөрөө, һургуули ехэтэй бшуу, тиимэһээ эрдэмтэй хүндэ дуратай байжа болоо. Хоёрдохёор, буряад-монгол яһатан соохоо түрүүшын томо эрдэмтэнние захиргаандаа заража һуухадаа, сэдьхэлэйнь омог хахана гэжэ мэдыш.

ЗАЛУУ ЧИНОВНИК. Тусхай даабаринууд гэдэгнай загаһаар элбэг нуурта губшуур табиһантай жэшээтэй тушаал һэмнай даа! Хэн дэ тиимэ тушаал үгтөө гээшэб!

ДОРМИДОНТ СИЛЫЧ. Нэгэ … эзэн Николай Николаевичнай Банзаровые хажуудаа һуулгаад, хүдөө нютагаар гарагша бэлэй (Энеэбхилжэ). Мүнөө байдал ондоо тээшээ хэлбыжэ эхилээ…

ЗАЛУУ ЧИНОВНИК. Тиимэншье тиимэл даа… Дари дээрэ үшөөл дабһа адхаха хэрэгтэй бэшэ гү?

ДОРМИДОНТ СИЛЫЧ. Намайгаа эндэ һула һууна гэжэ һанал тагүй. Манайшни ажал удааншье һаа, даамгай байхадаа болохо. Тэрэ хоёр буряадуудаа оруулыш даа. Хаража үзэе.

(Залуу чиновник үүдээр газаашаа бултайгаад, гараараа даллана. Тайшаа Вампилов Аримпил хоёр орожо ерэнэ).

ЗАЛУУ ЧИНОВНИК (Дормидонт Силыч тээшэ гараа һунгаажа). Танай урда генерал-губернаторай баруун гарынь болохо Дормидонт Силыч өөрөө һууна!

(Вампилов Аримпил хоёр духаараа газар сохихоһоо нааша болон дохинод. Дормидонт Силыч хүдэлэнгүй һууна).

ВАМПИЛОВ (урагшаа гаража) Ноён генерал-губернаторто бараалхаха хүсэлэнтэй ерэһэн Сэлэнгын буряадай арбан найман эсэгын ахалагша тайшаа Вампилов гээшэб! Та үндэр ноёндо амарые айладхая! (Ошожо хадаг залана, Дормидонт Силыч столой саанаһаа гаража, хадагыень тогтооно).

АРИМПИЛ (урагшаа гаража). Ашабагад Аримпил гэжэ алдартай хүмби. Гүрэн түрынгөө хэрэгүүдые гүйсэд бүтээжэ байһан гартнай хэтэ мүнхэдөө хэшэг дэмбэрэлтэй байг лэ гэжэ… манай зүгһөө… тогтоожо хайрлыт! (Хадаг барина, Дормидонт Силыч болгоомжогүйгөөр абана, тиихэдэнь саарһанда орёолгоотой сулахан багсаа мүнгэн газарта унана).

ДОРМИДОНТ СИЛЫЧ. Эх, яагаа дүрэ буруугаар!

(Аримпил Вампилов хоёр залд гэһэндээ үтэр буруу хараадхинад. Залуу чиновник нюдэ сабшалхазуура мүнгыень абажа, стол дээрэ табяад, сонхын хажууда ошожо, газаа юумэ һонирхоһон маяг үзүүлнэ).

ВАМПИЛОВ. (хажуудань ерэжэ). Эрхүү хотомнай ургажал. һайхан боложол байгаа байна. Үнихэнэй иишэ зошолоогүйб.

АРИМПИЛ (тэдээндэ дүтэлжэ). Бишье баһа үнихэнэй Эрхүү хотынгоо эдеэ-уулганай газарнуудаар элигэлээгүйгөө хүрэжэ ерэбэб.

ДОРМИДОНТ СИЛЫЧ (энэ үедэ мүнгэеэ столойнгоо һугалта уруу хаяжархёод). Ямар һайхан хадагууд гээшэб, үнэн зүрхэнһоо баясабаб! Үгы, таанадни юундэ бултадаа сонходо гүйлдэжэ ошоод байнабта?

ЗАЛУУ ЧИНОВНИК. Эндэһээ айлшаднай Эрхүү хотоёо хаража һайхашаана.

ДОРМИДОНТ СИЛЫЧ. Һүүлэй үедэ нилээдхэн барилга хэгдэнхэй. Оролдонол гээшэбди. Хүндэтэ айлшад, һуугты, шагнажа байнаб. Шадахаараа туһалхабди.

(Залуу чиновник стулнуудые табижа үгэнэ, Вампилов Аримпил хоёр зэргэлхэдээд һууна).

ВАМПИЛОВ (үбэрһөө саарһа гаргана). Нэгэ заргатайхан хэрэг бии. Намтай ерэгшэ энэ Аримпилай холыншье гээ һаа холын, дүтыншье гээ һаа дүтын ураг болохо Содбо үбгэн наһа бараа. Айхабтар баян хүн байһан юм, нюугаад яахабибди. Гурбан һамганһаа, гурбан жааханууд наһаа хүсөөгүй хүбүүдтэй.

ДОРМИДОНТ СИЛЫЧ. Ойлгосотой. зөөри хубаалгаи. Саашань.

АРИМПИЛ. Тэдэ гурбан хүүгэдэй наһаа хүсэтэр би, дүтэ урагынь хадаа, зөөриень өөрынгөө хиналта доро абаад байхамни гээ хүмби.

ВАМПИЛОВ. Тэрэ гурбан хүүгэдэйнь эхэнүүд энээниень гол таһа арсана. Иишэ Банзаровай нэрэ дээрэ гуйлта бэшэхэ гэлсэнхэй хаш. Банзаровһаа манние аршалыт. Үнгэрэгшэ зун ошоходоо, Эрхэтэ зайһаниемнай баһаад, үшөө намайе хулгай хээш гэжэ хардан алдаад бусаһан юм. Эльгээхэ һаа, ондоо хүнние, эдэшье залуу ноённие (залуу чиновник тээшэ дохино) эльгээгыт.

ДОРМИДОНТ СИЛЫЧ (энеэбхилжэ). Зай, зай, асагтылши, юун гээд бэшээбта?

ВАМПИЛОВ. Анхаржа хайрлагты. (Ошожо саарһаяа гартань барюулаад бусана).

ДОРМИДОНТ СИЛЫЧ. Генерал-губернаторнай Амар мүрэнэй адаг тээшэ хоёрдохиёо аяншалхань. Айхабтар сүлөөгүй. Нэгэшье хүнние оруулнагүй. (Вампилов Аримпил хоёрой үндэгэшэлдэхэдэ энеэбхилээд). Зүгөөр… Сэлэнгын хоёр һайд ноёдые яажашье һаа оруулна бэзэ. (Бэшэгыень уншажа эхилнэ).

ЗАЛУУ ЧИНОВНИК (Вампилов Аримпил хоёрто). Үсэгэлдэр асууха гээд мартааб. Яахадаа тэрэ үбгэнэйтнай үхибүүдынь наһаар тиимэ жаанууд гээшэб?

АРИМПИЛ. Содбо гэдэгнай залуудаа зөөриин хойноһоо унтан хэбтэнгүй шармайһан байгаа. Таби хүрөөд лэ, дэмырһэн юумэдэл. хойно-хойноһоонь түрэ наадануудые хэжэ ороо. Мүнгэ зөөри дутаха бэшэ.

ЗАЛУУ ЧИНОВНИК. Зүб даа. Залуудаа үрдеэгүйгөө наһатай болоод хүсэлдүүлхэ хүшэр.

ДОРМИДОНТ СИЛЫЧ (толгойгоо үргөөд). Яһала һайнаар бэшээтэй. Манай залуу нүхэрэй матар эли мэдэгдэнэ. (Залуу чиновник дохёод абана). Эндэхэнээ нэгэл юумые хүсэд тобойлгожо шадаагүйл аа гүт?…

ЗАЛУУ ЧИНОВНИК. Ямар юумые?

ДОРМИДОНТ СИЛЫЧ. Банзаровнай зун ябахадаа, Содбо баянһаа үншэн басага буляагаа гэнэт. Энээхэниинень тобойлгон хэлэжэ шададаг һаа…

ЗАЛУУ ЧИНОВНИК. Банзаровайнай буляадаг Эржэн-Дари шарайда сэбэр гэлсэнэ. Үбгэн Содбо Эржэн-Дарида аргагүй дуратай һэн гэбэл…

ДОРМИДОНТ СИЛЫЧ. Тон зүб! Үнэн зүрхэнһөө дурлашаһан басагаяа Банзаровта буляалгаһа най удаа баян Содбо хайшан гээб? Сэдьхэлэй үй гашуудалда дарагдажа, хүндөөр үбшэлөөд, наһа бараа! Тиимэ бэзэ? Мүнөө бэшэжэ үрдихэгүйт, генерал-губернаторта аман үгөөрөө ингэжэ хэлээрэйгты.

ВАМПИЛОВ. Ойлгожол һуугдана.

ДОРМИДОНТ СИЛЫЧ. Тиигэбэл орохо гүбди даа. Түмэрые халуун дээрэнь дархалха ёһотой.

(Банзаров үүдэ дэлеэд орожо ерэнэ. Булта залд гэнэд).

БАНЗАРОВ. Амар мэндэнүүд! Яагаабта, юундэ залд гэшэбэт? Һөө, энэ хаанаһаа минии нютагаархин бии болообта? Шухала хэрэг гараа алтай?

ЗАЛУУ ЧИНОВНИК. Ноён Банзаров, танаймнай бэе ямар бэ? Гурбан үдэр ажалдаа гараагүйлта. Үсэгэлдэртөө эм абаашаха гээд…

БАНЗАРОВ. Тээсгэнхи губерниин захиргаанайхидай сайлалганда һуугаад, санхатаа гээшэ хаб. Хэбтэридээ орошоолби. Мүнөөшье бэемни һөөл бэшэ. Иишэ тиишэнь эм дом захинхайб.

ЗАЛУУ ЧИНОВНИК. Үсэгэлдэр манай захиргаанайхид үнэтэй шухаг нэгэ эм олоо. Тэрэнь намда, минии стол соо. Мүнөө үгэхэб.

БАНЗАРОВ. Дормидонт Силыч, генерал-губернаторта бэшэһэн минии саарһан яажа байнхайб? Али, зуузан сэмбэ дороо мартажархёо гүт?

ДОРМИДОНТ СИЛЫЧ. Гурбан һараар Санкт-Петербург ошохо тухай гү? Изагуур ехэтэ үшөө шиидхэбэреэ гаргаагүй.

БАНЗАРОВ. Севастополиин дайнда һайн дурааараа мордохо хүсэл гаргаһамни, табяагүй. Хайшааньеб нэгэ тээшээ гараад ерэдэг һаа…Петербург ошобол, Академиин номой байшан соо дурааараа һуугаад ерэхэ һэмби.

ЗАЛУУ ЧИНОВНИК. Севастополь гэхэһээ, ахай ноёд, Севастополиин сэрэгшэдтэ гэжэ арад зоной суглуулһан мүнгэ тоололгон болоо. Байгалай баруун, зүүн талын буряадууд хамтадаа үхэр мал, эд зөөри, мүнгэ ехээр тушааһаниинь гайхалтай.

БАНЗАРОВ. Гайхаха юумэн үгы. Буряадуудород гүрэнтэй хуби заяагаа холбохоһоо хойшо — адуу мал гээбта! — ами наһаяа хайрлаагүй. Савва Рагузинскиин буряадуудые магтаһыень һанагты. Харин, тиин гэһээ, яяр яндан исправнигууд, попууд хүдөө нютагуудаар зэрлиг ааша гаргажа.ород гүрэнэй нэрэ бузарлана. Дундайда юун болооб, дуулаа һэн гүт? Би үбшэн хэбтэһэнээ тэрэ хэрэгээр бодожо ерээб.

ДОРМИДОНТ СИЛЫЧ. Дундайнхид исправник Максимов, поп Иннокентий хоёрые хүзүү һээрыень булга хуха мушхаад табяа. Гэмтэдынь хуулиин хатуугаар хэһээгдэхэ байха.

БАНЗАРОВ. Дундайнхидые генерал-губернаторай урда аршалха һанаатайб. Исправник Максимов, поп Иннокентий хоёр тэндэхи хүнүүдтэ һэлмэ. ташуурай хүсөөр хэрээһэ зүүлгээд, һүүлдэнь хэрээһээрээ айлгажа. хамаг зөөриень хуу тонсо. Һамга басагадыень бузарлаа. Дормидонт Силыч. хэлэгтылши. танай өөрынтнай басагые хэрбээ…

ДОРМИДОНТ СИЛЫЧ (стол альгадаад абана). Минии басагые бү дурдагты, ноён Банзаров!

БАНЗАРОВ. Агууехэ Пётр хаан зэрлиг зэбүүнээр аашалһан воеводонуудайнгаа толгойень таһа сабшадаг байһан юм! Дахин нэгэ Сперанскын иишэ ерэжэ шалгаагүйдэ бүтэхэеэ болёо!

(Залуу чиновник Дормидонт Силыч хоёр удхатайгаар харалсаалхинад).

АРИМПИЛ (Вампиловта). Яагаашье энэмнай бүтэхэгүйгөөр дуугардаг хүн гээшэб!

ВАМПИЛОВ. Игэжэл дуугаржа байг. Тархяа эдихэ.

БАНЗАРОВ. Би энэ хэрэгэй мушхэбэриие намда даалгагты гэжэ Николай Николаевичһаа гуйхамни. (Кабинедэй үүдэн тээшэ шэглэнэ).

ДОРМИДОНТ СИЛЫЧ (харайн ошожо, үүдэ халхалаад байшана). Орохогүйт! Мүнөө холын Сэлэнгэһээ морилһон тайшаа ноён Вампилов Аримпил баян хоёртой би өөрөө орохоёо байнам!

(Вампилов Аримпил хоёр шурд бодоод, хажуудань гүйжэ ошонод. Тэдэнэр гурбуулан кабинет уруу оронод).

БАНЗАРОВ (шангаар энеэгээд, кабинедэй үүдэнһээ холо болоно). Дормидонт Силычнай нухэн дээрээ бодоһон тарбаган шэнги юумэн урдамни мигдагашажа байбал!

ЗАЛУУ ЧИНОВНИК. Ойлгожо дуугардаг болыт даа, ноён Банзаров! Мүнөө хэлэгшыетнай Дормидонт Силыч дуулаа һаа…

БАНЗАРОВ. Шамһаа бэшэ хэн дуулгаба гээшэб? Минии хэлэһыешье, хэлээгүйешье та хоёр Муравьёвто хамжуулжа байдаг гүбта. (Энеэбхилжэ). Теэд, нэгэл юумэ мэдэнэгүйт даа!

ЗАЛУУ ЧИНОВНИК. Ямар юумэ?

БАНЗАРОВ. Үбшэлһэн энэ гурбан хоногтоо ёһоорхон ажаллааб. Мүнөө одоол дүүһыень уншааб.

ЗАЛУУ ЧИНОВНИК. Юун тухайгаа хэлэнэбта? Халууржа байнагүй бэзэт?

БАНЗАРОВ. Банзаровнай эрдэмтэн гэжэ яахадаа мартагшабта? Хүһөө шулуун дээрэхи бэшэ. Хэрэгтэйхэн түлхюур эрдэмтэ дэлхэйдэ үгтэхэнь.

ЗАЛУУ ЧИНОВНИК. Аа, шулуун дээрэхи бэшэг гү? Тэрээгээр сай шанаха, шүлэ гаргаха бэшэ хадаа…

БАНЗАРОВ. Иимэлта даа! Гансал эдихэ, ууха хоёроо урдаа хараад лэ! (Ойлгохогүй хүндэ хэлэжэ байһанаа мэдээд). Зай, эмшни яаһан бэ?

ЗАЛУУ ЧИНОВНИК. Тэрэнээл заатагүй үгэхэб, һанаагаа бү зобогты. (Гаража ошоно).

БАНЗАРОВ. Вампилов тайшаа, Ашабагат Аримпил хоёр юутэй хамаа энеэгээр … эхилбэб?

(Коридорой үүдэн нээгдэжэ, гартаа томо тулуууртай, ута хара дэгэлтэй, титим малгайтай, алтан хэрээһэ урдаа зүүнхэй архиепископ Нил орожо ерэнэ).

НИЛ багжагар бүдүүн хоолойгоор). Залуу наһанһаа бэеын элүүрые гамнангүй ябадагтнай энэ болонол даа, хүбүүмни. Ноён Банзаров үбшэлэнхэй гэжэ дуулаад, туһалха гээб. Гэртээшье, албан һууридаашье байбагүйт. Амарые айладхая!

БАНЗАРОВ. Сайн байна, үндэр шүтөөлтэ Нил-эсэгэ! Тиигээлби даа, үбшэн хүрөө. Хорон болошоһон эдеэ зооглоо гүб, эльгэ зүрхэм муудаа юм гү, мэдэхын аргагүй. Ухаамни муудажа бү орхиһой гэжэ зальбарнам.

НИЛ. Би тандаа нэгэ эм асарааб. Яаха аргагүй туһалдаг юм. (Саарһатай эм үгэнэ).

БАНЗАРОВ (абажа хармаандаа хээд). Баярые хүргэнэм. Өөрөө юундэ зобообта, хүнөөр эльгээхэ һаабта даа!

НИЛ. Ганса эм бэшэ, хэлэхэшье үгэ байха. Бэеын элүүр — һэшхэл һанаанай элүүрһээ. Библи уншажа шүтэдэг һаатнай…

БАНЗАРОВ. Баһа хуушанайхияа эхилхэтнай гү?

НИЛ. Хуушанайхи гү, али бэшэ гү, бү мэдэе. Тээ мэндэ, шэнэ жэлэй үеэр, губернаторай наадан дээрэ таниие хараад, досоомни гашуудал түрөө.

БАНЗАРОВ. Юундэ?

НИЛ. Тойроод хуу ялаганаан, одо мүшэд, хүзүүндэ үлгөөтэй Аннанууд, энгэрээр дүүрэн Станиславууд… Харин, танаймнил сээжэ бэедэ ялас гэхэ юумэн үгы һэмшүү.

БАНЗАРОВ. Аа, тэрэ гү… хүсэд һайнаар албан хэрэгээ ябуулаагүй хүн бэзэб.

НИЛ. Тэрээнһээ бэшэ! Энэ миниихидли алтан хэрээһэ зүүбэлтнай, тэрэтнай хойноо орден, медаль дахуултай байха һэн.

БАНЗАРОВ. Гетын Фауст шэнгеэр һүнэһэеэ худалда гэжэ гү? (Энеэнэ).

НИЛ (шэрүүнээр). Дэмы энеэнэт! Гетынтнай Фауст шүдхэртэ бэеэ худалдаа һэн гүбэ. Би Христос бурхан тухай хэлэнэб! Манайшни нангин хэрээһые наадалжа болодоггүй юм, хүбүүмни! Та генерал-губернаторта орохотнай гү? Бишье хэрэгтэй һэмби.

БАНЗАРОВ. Дормидонт Силыч мүнөө тэндэ.

НИЛ. Тэрэшни хахад үдэрөө гээлээгүйдөө һалахагүй ёһотой. Ябаа һаамни дээрэ хаш даа…

(Архиепископ Нил гэдэргээ боложо дохёод, гараха тээшээ алхална. Үүдэн нээгдэжэ, саанаһаань хамба-лама Чойван-Еши Жамсуев орожо ерэнэ. Иигэжэ уулзахаа хүлеэгээгүй хоёр гэдэргээ сухарилдаад байшанад. Тиигээд холуур тойролдожо, һууриняа һэлгэнэд. Архиепископ Нил хаб байса үүдэеэ хаагаад гарана. Хамба-лама шэлэ, нюурайнгаа хүлһэ аршана. Банзаров хүхюүнээр энеэнэ).

ХАМБА-ЛАМА. Ай, бурхан! Ямар юумэнтэйгээ уулзашана гээшэбиб? Хүлэршэбэлби!

БАНЗАРОВ. Бээ бэедээ ехэл дуратай хоёр гүт даа?

ХАМБА-ЛАМА. Танда энеэдэн, намда хүлэрэлгэн!

БАНЗАРОВ. Нил-эсэгэ мүнөө намда Христос бурхаяа дурадхаад гараба. Тамни юутэй ерэбэбта?

ХАМБА-ЛАМА. Нил, Нил! Үнгэрэгшэ зуун жэлдэ Сагаан Дара Эхын хубилгаан агуу хатан Екатеринын тогтоолоор шара шажамнай үмөөрэгдөө бэлэй. Тэрэгүй һаань, Нилшни намайе үни залгижархёод байха һэн.

БАНЗАРОВ. Үнэн дээрээ Нил та хоёр эсэгэ хаанай хоёр найдамтай гарнууд гээшэлтэ. Энээнээ ойлгодоггүй хат. Зай, тэрэшье тэрэ. Эрхүү аяншалһан хэрэгүүдтнай дүүрэнтэбэ гү?

ХАМБА-ЛАМА. Эндэ аяар арба хонобоб. Саашаа аргамни һалаа. Бусаха тээшээ болохомни. Таниие эм бэдэрнэ гэжэ хэлээл. Энэ асарааб. (Саарһатай эм һарбайна).

БАНЗАРОВ (абажа хармаандаа хэнэ). Һайн бэлэйт. Муравьевто орожо гараад, гэртээ эмүүдээ уужа хэбтэхэмни.

ХАМБА-ЛАМА. Шара шажан тухайгаал бү мартаарайгты гэхэ байнаб.

БАНЗАРОВ. Нил-эсэгэдэл, тамнишье баһа хуушанайхияа хэлэхэ гээ гүт? Намдатнай шажан тухай бодожо ябаха сүлөө үгыл!

ХАМБА-ЛАМА. Ай халагни, халаг… Алтан шара нарантай адлидхажа, иимэ нэрэ зүүһэн шажамнай ха юм даа.

(Залуу чиновник орожо ерээд, Банзаровта саарһатай эм үгэнэ. Банзаров тэрэнииень хармаандаа хэнэ).

БАНЗАРОВ. Намда һай һанаһан хүнүүд иимэ олон гэжэ мэдээгүйлби.

ХАМБА-ЛАМА. Би ябахамни. Гэртэтнай мэндэ хүргэхэ гүб?

БАНЗАРОВ. Петербург гараад ерэхэ һанаатайб гэнэ гээрэйгты. Зундаа нютагаараа ошохоб. Һамга абаха түсэбтэйб. Эржэн-Дарияа. Эжымни энээниие дуулаад, унтахаа болихонь ааб даа!

ХАМБА-ЛАМА (гайхангяар). Эржэн-Дарияа? Яахадаа би тад ондоогоор…

БАНЗАРОВ. Юундэ итэрээ гайхабабта?

(Кабинедэй үүдэн нээгдэжэ, энеэдэтэй зугаатайгаар Дормидонт Силыч, Аримпил, Вампилов гурбан гаража ерэнэд).

ДОРМИДОНТ СИЛЫЧ. (Вампилов Аримпил хоёрто). Ингээд лэ сэдьхэл тэнюунүүд һанаа амарнууд гэртээ бусахатнай гээшэ!

ВАМПИЛОВ. Генерал-губернаторһаа тайшаа засагтаа шэнээр тэдхэмжэ абабаб. Элдэбын этэгээдүүд намда ерэжэ, заналдаха худалдахаа болихо!

АРИМПИЛ. Хаан түрын түшэг болохо нютагай ноёдые ябагаар гэртэнь туудаг аашалалганууд дүүрэбэ хэбэртэй!

БАНЗАРОВ. Яагаа хухюунүүд гаража ерэбэбта!

ВАМПИЛОВ. Хоёр толгойто хаан бургэдэй этигэл доро бидэнэр хухингүй яахабибди?

АРИМПИЛ. Ехэ хүбүүндээ һамгыень абхуулжа, түрэ наада түшэгэнүүлхэмни. Ашабагат Аримпилда бэри басаганай зөөри хэрэгтэй бэшэ. Үншэншье байгуужаг, гарта уран. шарайта сэбэр, ухаатай һубалган ухи абхуулха гэжэ шиидээб.

БАНЗАРОВ. Ехэл сэсэн үгэнүүдые хэлэжэ байнат. Олоо гү тиимэ басага?

АРИМПИЛ. Эржэн-Дариһаа бэшэ тиимэ басаган олдохогүй шэнги байна.

БАНЗАРОВ. Юу?! Шогложо хэлэнэ алтайт? Тэрэтнай… Доржо Банзаровай инаг ганса басаган гэжэ мэдэнэ ха юм та!

ВАМПИЛОВ. Инаг ганса басагамни гээ хадаа, зун ябахадаа, Дээдэ-Үдэ абаашажа юундэ хаяабта? Асараад ерэхээ яагааһай юумэб?

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта.

БУРЯАДАЙ ТҮРҮҮШЫН ЭРДЭМТЭ Д. БАНЗАРОВАЙ ТҮРЭҺӨӨР 150 ЖЭЛЭЙ ОЙЕ УГТУУЛАН

Николай Дамдинов

Доржо Банзаров

Гурбан үйлэтэй, зургаан үзэгдэлтэй түүхэтэ драма

(Түгэсхэл. Эхиниинь 3-дахи нюурта).

БАНЗАРОВ (өөртөө хэлэнэ, харин үгэ бүхэниинь булта ойлгожо байна). Үри шэриһээ гараһан хойноо... гэр байраяа түхеэрээд... асарха гэһэн байгааб...

АРИМПИЛ. Нютагай засаг намайе дэмжэхэ. Эржэн-Даряар бэри хэхэмни, тиигээд дүүрэө!

БАНЗАРОВ. Би үглөөдэртөө Байгалай урда бэе гарахамни. Дормидонт Силыч, мори шарга намда хэрэгтэй.

ДОРМИДОНТ СИЛЫЧ (дүтэ ерэжэ зогсоод). Ноён Банзаров! Үрдань генерал - губернаторһаа нишэ гаража ерээд, «мори!» гэхэдэтнай, минии мори бэлдэхүүлжэ гүйдэг саг дүүрээ! Теэд, мүнөө арбаншье мори үгөө һаам, Дээдэ-Үдэ ошожо шадахагүйт!

БАНЗАРОВ. Яахадаа?

ДОРМИДОНТ СИЛЫЧ (залуу чиновнигто саарһа һарбайна). Залуугаараа ши уншаад үгэл даа. Генерал-губернаторай захиралта. Мэнэ һаяхан гараа табяад, өөрөө арынгаа үүдээр гаража ябашаба.

ЗАЛУУ ЧИНОВНИК (уншана). «Мүшхэбэри хэхэдээ, нэгэнтэ бэшэ хэрзэгы хатуугаар, хуули ёһо эбдэдэг байһанайнь түлөө, илангаяа үнгэрэгшэ зундаа эзэрхэг аашануудые гаргаһан тухайнь шэнэ мэдээсэлнүүдые абаад байхадаа, захирнабди: а) тусхай даабаринуудай чиновник титулярна советник Банзаровые үглөөдэрһөө, арбан үдэрөөр гауптвахтада һуулгаха. Бэе үбшэн байһыень хараадаа абажа энэ арбан үдэрэй хугасаа соо гэрһээнь хаанашье гаргахагүй; б) гүрэнэй шухала хэрэгээр бэшэ һэн хадань, Санкт-Петербург ошохо гэһэн Банзаровай гуйлтада—арсаха. Зүүн Сибириин генерал-губернатор Муравьев».

БАНЗАРОВ. Яһалал наринаар бэлэдхэгдэһэн ажал байна. Дундайда болоһон үйлэ хэрэгые яажа шиидхэхэ гээб?

ДОРМИДОНТ СИЛЫЧ. Манай ургажа ябаһан бэлигтэй нүхэртэ (залуу чиновник тээшэ заана) тэрээниие мүшхэлгэн даалгагдаа. Танай гэртээ һуулганай болзорой дууһахада, хэрэг дүүрээд байха.

ВАМПИЛОВ. Энэ арбан үдэр соо Эржэн-Дариин түрэ наадан баһал хэгдэжэ дүүрээд байха гүб даа.

БАНЗАРОВ. (өөртөө). Алтан дэлхэйдэ түрэхэтэймни хамта бадарһан одо заяамни! Гушан гурбан жэл соо амиды ябанам. Худалаар хэлэжэ үзөөгүйб, хүниие хардаагүйб. Доромжолуулһанние аршалха гэжэ оролдооб. Харюу урмань энэ гээшэ гү? (Дүтэ байһан стул дээрэ, толгойгоо ганхуулан һуушана).

(Дормидонт Силыч столойнгоо һугалгануудые хаб-яб суургалаад, үүдэн тээшэ шэглэнэ. Хойноһоонь бэшэниинь һубарилдан, булта үүдэндэ ошоод байнад).

АРИМПИЛ (нэгэ алхам урагшаа гараад). Үнгэрэгшэ зун залинта тэнгэриин сахилгаанһаа үбдэг дээрээ һүгэдэхэдэмнай, эрдэмтэ Банзаров бидэнэй дээрэ номнол уншажа байгаа һэн. Мүнөө хуули түрын сахилгаанай буухада, ягаа һүр дүрөө бууураһан шэнгибта? (Гэдэргээ болоно. Булта гаража ошонод).

БАНЗАРОВ. Худалаар бү хэлэ, Аримпил! (Хашхараад, үүдэн тээшэ эрьенэ: хэншье, үгы. Хүндөөр һууриһаа бодожо, аалиханаар столой хажууда ерэжэ, графинтай уһанһаа стакан соо хэнэ). Тэмсэхэ, тэмсэхэ! Баатар хүсэн, шулуун зүрхэн эндэ хэрэгтэй. (Хармаанһаа саарһатай эм гаргажа ууна). Наһан яһала залуу, наран эртэ байна ха юм бэ!

Хүшэгэ.

Забһарай үзэгдэл

(Үбэлэй хүйтэн үдэшэ. Хээрэ. Бордоһо саһан үрхирнэ. Үбэлэйнгөө дэгэлэй энгэр сэлинхэй Банзаров гүйдэлөөр ерээд, амяа абажа ядан тогтоно.

БАНЗАРОВ. Аяар энэ Ангарай эрье хүрэтэр хэдыдээ гүйжэрхибэ гээшэбиб! Байза, Доржо, алхамаа аалидха. Минии эжын хэлэдэгээр, татад гэелши. Досоомни түймэр табиһандал, халуу урьяшаба! Халуу? Һ-һэ! Газаамнай ниидэжэ ябаһан борбилоогой амигүй монсогор шулуухан болошоод, доошоо унадаг шэмэрүүн жабартай үбэл ханхинажа байна бэшэ гү? Буртаг шэрэнгиой тайгаар хүреэлээтэй, үргэжэ даашагүй саһан зузаан хүнжэлөөр хушаатай Зүүн Сибириин сэбдэг хүйтэн үбэл!.. Үгы теэд энэ хүйтые һая үзөө бэшэ хадаа, юундэ амимни өөдөө хөөрэшэбэб? Юундэ зүрхэмни шорон хаалганһаа сүлөөдэ буляалдаһан барас шэнгеэр собхорноб? Мэнэ һаяхан генерал-губернаторай канцеляри соо болоһон арсалдаан энээнэй шалтагааниинь гээшэ гү? Иимэ бэлэхэнээр хуби заяанай сохилтонуудта даагдадаг болошоо аалби?

Долоон жэлэй саана Петербургда, эрдэм ухаанай орьёл өөдэ зүдхэжэ абатараа, түрүүшын шанга сохилто абааб. Тэрэ үедэ саашанхи наһамни ямаршье удхагүй, хэндэшье хэрэггүй шэнгеэр һанагдаа һэн. Эндүүрһэн байгааб.

Түрэл буряад арадаа дүтэһөөнь хаража, дундань ябажа, ехэ юумэ ойлгооб. Холын Хори, Хяагтаһаа, ойрын Алайр, Боохонһоо, Бархан уулата Баргажанһаа хүнүүд уй болоо асаран ерэдэг болоо. Хүдөөгөөр ябахадашни, гэртээ урижа хүл табилдаха. Үзэһэн-хараһанаа, мэдэһэн-дуулаһанаа хөөрэхыеш хүлеэшэнхэйнүүд амыеш гэтээд һуухал даа. Хүнэй нюур галһаа халуун: гаргаһан эдеэнһээнь хүртэлсөөд, тогоонойхиһоонь уулсаад, хонин хүнжэлөөрнь хушажа хоноод лэ гарахалши даа...

Хайрата арадни! Харанхылши даа үшөө, харанхы! Шиниингээ дунда гансааран гэгээрээд ябаһан намдашни хэды хүндэб, тэрээниие мэдэнэ гүш?

Нёдондо зун, одон тэнгэри, орон дэлхэйн хэмжүүр абажа ябаһан нэгэ эрдэмтэнэй Сэлэнгын эрьедэ дурамбайта хайрсагаа тодхоходонь хэды ехэ һүзэглэл, һүрдөөн болоо һэм! Тэнгэриһээ үүрэймнай солбониие шэл нюдэтэ хайрсагтаа даллан буулгажа абаашахань лэ гэһэн тунхаг хамагые мэгдээгээ. Тэрэ эрдэмтэнэй гэдэргээ мордомсоор, үглөөгүүр эртэ үбгэд хүгшэдэй бодожо харахадань, үүрэй солбон—хаана ошохо һэм!—хуушан һууридаа мүнгэн дуһал мэтэ мэлмэгэнэжэ байгаа һааб даа! Тиихэдэ би энеэжэ хүхеэ һэмби, үнэн дээрээ уйлаха ёһотой байгааб... Хэзээ дууһаха үбэл гэшэб, хэзээ толорхо үүр хираан гэшэб!

Байза, энэ... архишье ууһан бэшэ аад, түймэр шатаһан мэтээр досоомни юундэ орьёлноб? Яахадаа ягаа улаахан ошохонууд ураг тархи соомни һүрэлдэхэдэл гэнэб! Үнгэрэгшэ һүниндөө үзэһэн зүүдэмни ямар удхатайб? Хойто, урдашье түрэлдэ шүтэдэг бэшэ аад, тиимэ зүүдэ үзэһэмни гайхалтай. Дантые уншаба гүб гэхээр. Бурханай орон тамын орон хоёрой дундахи Зуурдын хабсагай дээрэ һуугаад, архиепископ, залуу чиновник, хамба-лама гурбан һүнэһыем буляалдана хэбэртэй. Һэреэд, эгшэтэрээ энеэгээ бэлэйлби. Харин... энэ золигуудшни... гэртээ, гэртээ ошохо!.. досоомни гал түймэр! (Найгалзашана. Бэеэ гартаа абаад, саашаа ошоно).

Зургаадахи үзэгдэл

(Банзаровай байра. Сонхоор—хүр саһанда дарагдаһан дулиц гудамжа харагдана. Ханада, сонхоһоо хажуу тээхэнэ, голдогор ута, нимгэн шара саарһан үлгөөтэй, тэрээн дээрэнь—хуушан монгол үзэгүүдээр барлаһан бэшэг. Ханадахи диванай наада тээ—буряад хээ угалзаар шэмэглээтэй сундүүг.

Наана, стул дээрэ бууралтаһан һахалтай ород хасаг Кузьма һууна).

КУЗЬМА. Газаамнай хүйтэн буурангүйл. Ангарай эрьеһээ жабартай. Эрхүү хото гэжэ... Һ-һэ! эндэ шүүд үхэшэн алдаһыемни, ноён Банзаров абараа һэн гүбэ. Хорин табан жэлэй хасаг албаяа хэжэ дүүргээд, орожо нүхэгүй, эдихэ хоолгүй, газаа хаягдаад хэбтэхэмни намда тиимэшье амтатай бэшэ һэн даа! (Гааһандаа тамхяа хэжэ татана). Ород, буряад гэлдэхэ... үгы даа, хүн яһа уһаараа болохогүй, сэдьхэл зүрхэнэй һайхаар болохо. Энээниие толгойнгоо бууралтаһан хойно ойлгоһомни харамтай.

(Газааһаа Эржэн-Дари иишэтиишэ харaашалһаар орожо ерэнэ).

ЭРЖЭН-ДАРИ. Ноён Банзаров эндэ байдаг гү, хэлыт.

КУЗЬМА (эрьелдэжэ). Хэн бэ тэндэ? Зүб, ноён Банзаров эндэ байдаг. (Үбэлэйхеэр хубсалһан Эржэн-Дариие танижа ядана). Банзароваар яаха гээбши, басаган? Байза, шимни... (Хажуудань ошоно. Инхэдээ энэ... Эржэн-Дари гээшэ гүш?

ЭРЖЭН-ДАРИ. Кузьма-ахай! Одоо һанаамни амаршаба. Ондоо айлда орошобо гүб гэжэ залд гээлби! (Пулаадаа тайлажа, эзэм дээрээ унагаана).

КУЗЬМА. Эржэн-Дари! Һүүлэй үдэрнүүдтэ ноён Банзаровни шиниингээ нэрэ ходо дурдадаг болонхой. Үшөөтэһөө Дээдэ-Үдэ шамайе хүргэжэ үгэһыемнай мартаагүй бэзэш? Харгыдаа хоножо, үнжэжэ ябаад хүрөө бэлэйлди.

ЭРЖЭН-ДАРИ. Үгы даа, юундэ мартахабиб! (Энеэнэ). Тамнай моридоо манааб гэһэн аад, уһанай эрьедэ унтажа хэбтээ һэмнайт.

КУЗЬМА. Залуу хүнүүдтэ һаалта хэхэгүй гэжэ һэргылжэ холодоһомни тэрэ болоо...

ЭРЖЭН-ДАРИ. Доржо хаанаб, ажалдаа гү?

КУЗЬМА. Ажалдаа ошоод ерэхэм гээд гараа һэн. Зай, шимнай ягаад хүрэжэ ерэбэбши, наашаа һуу, хөөрэ. Ерэхэ нажартаа ахай ноёмнай түрээ хэхэ түсэбтэй хаш.

ЭРЖЭН-ДАРИ (хүдэлхөө болин зогсоод). Хатан эхэнэрээ хаанаһаа буулгаха шэнгиб?

КУЗЬМА. Эржэн-Дариһаа бэшэ хэн байба гээшэб? Һуулши наашаа. (Хүтэлэн асаржа), хажуудаа һуулгана). Өөр тухайгаа хөөрэ.

ЭРЖЭН-ДАРИ. Үншэн намда жаргал гээшэ үүлэнэй саанаһаа бултайгаад, үгы болодог наран шэнгы. Орой дээрэмни баһа үүлэд сугларaa. Аюул болохонь гээшэ ха гэжэ сошоод, эзэн эхэнэртээ дуулгааб. Тэрэмни намайгаа тээгээд, иишэ хүрэжэ ерээл даа. Айлшадай хонолгын газарта буугаабди.

КУЗЬМА. Ягаашье һайн эхэнэр гээшэб! Нүхэрынь бүришье һайн хүн хэбэртэй һэн. Теэдшье Банзаров муу айлда шамайгаа юундэ найдахань һэм бэ! Байза, ямар аюул тухайгаа хэлэнэбши?

ЭРЖЭН-ДАРИ. Намда һайн һанаатай хүнүүд дуулгаа. Аримпил баян хаанаһааньеб зайгуул нэгэ үбгэниие олоод, тэрэнээ Эржэн-Дариин түрэһэн эсэгэ гэжэ зондо тунхаглаа.

КУЗЬМА. Тиихэдэнь ямар үрэ гарахаб?

ЭРЖЭН-ДАРИ. Тэрэ зайгуул үбгэниинь басагаяа хүбүүндэшни һамган болгожо үгэхэб гэдэг юм ха. Хара мэхэтэнэй муухай ааша! Нэгэ үгөөр, намайе Аримпил баян ехэ хүбүүнэйнгээ һамган болгохо һанаатай.

КУЗЬМА. Ай, бурхан! Наһаа хүсөөд ябаһан басаганда ягаашье олон аюулнууд байдаг гээшэб!

ЭРЖЭН-ДАРИ. Нэгэ һүни соо түхеэрээд мордообди. Замдаа мүльһөөр хушаатай Байгал дээгүүр гараабди. Наран, ялалзама саһан... Нюдэнһөө уһан гүйгөөд һалаагүй.

КУЗЬМА. Саһанай ялалзахада, минии нюдэн баһа уһатадаг.

ЭРЖЭН-ДАРИ. Доржодоо ошожо ябанам гэжэ һанахадаа, уйлашье хэбэртэйб... (Нюдөө аршаад абана). Зүгөөр, Доржын эндэ намдаа урбаад байгаа хадань, Ангар мүрэнэй мүльһэн доро байраяа бэдэрхэ гэжэ шиидээд ябааб.

КУЗЬМА. Банзаровнай һаналаа хубилдаггүй. хэтэ сахюур шэнги эрэ гэжэ мартаа гүш? Дэмы юумэ бү дуугара.

ЭРЖЭН-ДАРИ. Доржо ерэхэ болоо гү?

КУЗЬМА. Дүтэлһэн байха. Хаана ямар юумэн болоо гээ һэм, орондоо үбшэлжэ хэбтэһэн аад, хубсалаад, генерал-губернаторта ошоһон бэлэйл.

ЭРЖЭН-ДАРИ. Үбшэлжэ хэбтэһэн аад? (Һууриһаа харайжа бодоно). Хари, зүрхэмни үбдэхэдэл гэжэ ябаа юм. Муу юумэ зүгнэхэдөө тиидэг. Үнинэй гү?

КУЗЬМА. Хоёр-гурбан хоногой хэбтэридээ гэхэдэ болохо.

ЭРЖЭН-ДАРИ. Юундэ мүнөө болотор хэлээгүй байгаабши? Хаанаб тэрэ зургааниинь холо, гү?

КУЗЬМА. Тэбхэр сагаан байшан байха даа. Ехэшье холо бэшэ.

ЭРЖЭН-ДАРИ. Дэмы үбшэн байтарнь табяаш. Тэрэ сагаан байшангайнь газаа ошоод хараашалхамни. Урдаһаам ерэжэ ябахадаашье болохол! (Гүйжэ гарана).

КУЗЬМА. Инхэдээшье түрэ найр газаа орожо ерэбэ гээшэ! Теэдшье, хэды болотор ноён Банзаров Кузьма үбгэнэй түхеэрһэн эдеэ эдижэ ябахаб даа! Гэр мал болохо сагынь үни туланхай бэлэйл. (Тамхяа татажа, бодолгото болоно). Гансал... хадамай басаганай ерэхэдэ, хан гэхэ зэдгүй хоёр һуухамнай ааб даа. Яһала олзорхуу газарта хүдэлнэ гэлсэдэг. Һэшхэлнай сагаан аад лэ... Хаа заримдаа хүртэлсөөд абахаяа ядаг юумэб! Бүдүүн-бүдүүн гүзээтэниие шобторходоод абаха юм гүбэ саашань! Юуень хайрлаха юм!

(Хэрэлсы дээрэ юумэн лүс гэжэ унана хэбэртэй. Кузьма газаашаа гүйжэ гарана: «Энэ ягаа гээшэбта?» — гэхэнь дуулдаад, Кузьма Банзаровые дүнгэжэ барилсаһаар орожо ерээд, абаашажа диван дээрэнь хэбтүүлнэ).

КУЗЬМА. Юун болооб, ноёмни? Хайшан гээд иигэжэ...

БАНЗАРОВ. Тэрэ гурбан нохойн хэнэйхинь байгаа хаб... мэдэдэг һайб. Уһа, уһа асаржа үгыш!

(Кузьма нүгөө таһалга уруу гүйжэ ороод, кружка соо уһа хээд асарна. Банзаров уһыень амандаа абаашаһан аад, гэдэргэнь бусаана).

БАНЗАРОВ. Туһа болохогүй. Кузьма, тэрэ шэрээ дээрэ, бэшэг бэшэжэ дүүргэһэн хүм.

КУЗЬМА (стол дээрэһээ бэшэгыень абажа). Энэ гү?

БАНЗАРОВ. Тиимэ. Тэрэнээ няажархи. Тиигээд наашань үгэл даа. Бэхэ, гуурһан хэрэгтэй.

(Кузьма бэшэгыень няагаад, бэхэ гуурһатайгаар һарбайна. Банзаров арай гэжэ диван дээрээ һуугаад, адресыень бэшэнэ.

БАНЗАРОВ. «Петербург, археологиин бүлгэм, Савельев Павел Степановичта». (Кузьмада). Энээниие почтодо абаашажа табяарай. Минии һүүлшын бэшэг.

КУЗЬМА. Юушье ойлгоногүйб, ноёмни. Эндэмнай хэн ерэнхэйб гэжэ мэдэнэ гүт? (Бэшэгыень абажа, бэхэ гуурһыень хуряана).

БАНЗАРОВ (хургаараа Кузьмае бэе тээшээ дуудаад). Кузьма... бишни эм уунам гэжэ байһаар... хоро уугааб! Үхэлни... дүтэлөө...

КУЗЬМА. Юу?! (Шангаар хашхараад, гэдэргээ болоно). Иимэ залуу наһандаа... Түрүүнхи үбшэнтнай түргэдөө бэшэ гү?.. Угайдхадаа... Эржэн-Даритнай ерээд байнал!

БАНЗАРОВ (харайжа бодоно). Хаана байнаб?!

КУЗЬМА. Ерэхэ болоо. Хойноһоотнай ошоһон юм, хүлеэжэ ядаад.

БАНЗАРОВ. Эржэн-Дари! Хөөрхымни! Шамдамни бэлдэгдэжэ байһан урьха зангаһаа ямар бэрхээр мултаран гаража ерэбэбши! Одоол хамтадаа һуужа жаргахамнай! (Сүндүүгэз ошожо нээнэ). Эржэн-Даринигаа орожо ерэхэдэнь урлажа үгэһэн гуталыень үмдөөд һуухамни! (Зунайнгаа гутал гаргана).

КУЗЬМА (өөрөө). Дэмы тэрэ басагаяа табяа байнам, тэнэг... хи! Төөрижэ удаан бү болоһой...

БАНЗАРОВ (сундүүгээ ха... гуталаа гартаа бариад). Юу... лэнэ гээшэбиб! Эржэн-Дарита... хамта һуужа жаргаха шэнгэр... нажа байбалби! (Гуталаа сун... дээрэ орхёод, ханадахи монгол... шэгтэй саарһанайнгаа урда ош... һууна). Кузьма дуулана... Зургаан зуун жэлэй саана һи... дэһэн иимэ бэшэг бии. Юу... болог уншажа шадаад үхэ... гээшэ. Савельевтэ бэшээб, т... ни мүрынь олгохо ёһотой. (... һан тээшээ хараад). Исункэ... хун тайжада Буга Сучигайда... һон ехэ хурал дээрэ 335 хонго... сэрэгшэд бэлэг болон хүр... байгаа... (Толгойгоо бажууж... тан дэлхэйдэ хэлэхэ үгынгөө... найшье нэгэ хубиие дуул... үнгэрхэмни. (Бодоод, ошожо... лоо түшэн зогсоно). Хайрата... мни... Баруун хойшоо гэтэн,... хүлеэхэ бэзэш... Банзаров Д... теэд лэ дахин бусахаа болёо...

КУЗЬМА (өөртөө. һанаа ... гёор). Эжыгээ дурдажа ... һаа, муудаа байна... (Банзаро... Эжыдээ юумэ захихаа һанаа...

БАНЗАРОВ. Юунһээ ... Доржомни үхөө гээшэб гэх... ха... Хорон тухай хэрэггүй... ронши миин һүүлшын дуһа... даа. Хаанай засагай хатуу,... һанаата зоной мунхаг хоёр... бангүй... (аминиинь дээрэ гара... харанхыда хана мүргэжэ бу... һэн шубуун мэтээр... унаа га... (Аалиханаар диванай хаж... ошоод, һууха гэжэ ябатараа,... дуулһан шэнгээр татагад гэд... зарта алдалшана).

(Кузьма хажуудань гүйжэ ... һон аад, гэдэргээ сухарин... алхам хээд, үүдэн тээшэ г... Урдаһаань Эржэн-Дари хар... ороно).

ЭРЖЭН-ДАРИ. Төөрижэ, ... байшангыетнай оложо ядаш...

КУЗЬМА. Басагамни, бэеэ... таа абажа үзэ. Доржо Банз... наһа бараа...

(Эржэн-Дари Банзаровай ... да гүйжэ ошоод үбдэг дээрэ... жа, толгойень тэбэрин уйлана).

ЭРЖЭН-ДАРИ. Анханайм ... амараг болоһон шамайгаа а... ша Эржэн-Даридашни энэ д... дэ ехэшье юумэн хэрэгтэй... даа! Хожомой сагта алтан са... гэгээн ухаан хоёршни буряа... дайнгаа хүбүүдтэ бусажа ... ерүүжэн!

Хүшэгэ.

XI SAPPORO 72

ОЛИМПИИН НААДАН ДҮҮРЭБЭ

САППОРО. Олимпиин наадanай арбадахи үдэр манай Совет ороной спортсменүүд амжалта туйлажа, үшөө нэгэ алтан медаль өөрынгөө командада асарба. Энэ үдэр 3х5 гэһэн эстафетэ дамжуулгаар эхэнэрнүүдэй дунда болоһон урилдаанда манай санашад Любовь Мухачева, Алевтина Олюнина, Галина Кулакова гэгшэд 48 минута 46, 15 секунда соо гаталжа, алтан медальда хүртэбэ. Мүнгэн, бронзо медальнуудта Финляндиин, Норвегиин эхэнэрнүүдэй команда хүртөө.

3000 метрэй зайда эхэнэрнүүдэй дунда үнгэргэгдэһэн урилдаанда Голландиин Стин Баас-Кайзер эрхимлээ. Эндэ манай конькишад бирабагүй.

ХОККЕЙ. Манай ороной суглуулагдамал командын гэшүүд наадаиай һүүлшын үдэр Чехословакиин хоккеистнүүдые 5:2 тоотойгоор шүүжэ, Олимпиин наадanай чемпион боложо, алтан медальнуудта хүртэбэ. США-гай команда—хоёрдохи, Чехословакиин команда гурбадахи һуури эзэлбэ.

Түрүүшын гурбан һуури эзэлһэн хоккеистнүүдтэ алтан, мүнгэн, бронзо медальнуудай барюулагдаһанай удаа, манай ороной санашад гаража. Совет оронойнгоо гимные һүр жабхалантайгаар зэдэлүүлбэ. Эндэ 4х10 гэһэн эстафетэ бусадһаа урид дамжуулжа ерэһэн Вячеслав Веденин, Владимир Воронков, Федор Симашов, Юрий Скобов гэгшэд Олимпиин наадаиай алтан медальда хүртэбэ.

— Олимпиин наадаида хабаадалсаһан манай ороной спортсменүүд һайн амжалта туйлаба. Манай спортсменүүд программын дүрбэн зүйлөөр (хоккей, санын урилдаан, биатлон, фигурна һолжоролго) түрүүшын һууринуудые эзэлһэн байна, — гэжэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физкультура, спортын комитедэй түрүүлэгшэ С. П. Павлов журналистнуудта харюусаба.

Мүрысөөндэ хабаадалсаһан 107 спортсменүүдэй 33-ниинь Олимпиин медальнуудта хүртэжэ, түрэл тоонто нютагаа бусаба. Тиигэжэ манай ороной спортсменүүд түрүү һуури эзэлжэ, дүн хамта 120 очкотой, 16 медаль — 8 алтан, 5 мүнгэн, 3 бронзо медальда хүртэбэ гээшэ. Хоёрдохи һууриие ГДР-эй, гурбадахи һуурида Норвегиин спортсменүүд гараба.

Удаадахи Олимпиин наадан 1976 ондо США-гай Денвер хотодо үнгэргэгдэхэ юм.

— Баяртай, Саппоро! һайнта даа! — гэлдэн гушан табан оронуудай спортсменүүд тараба.

(ТАСС).

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

Һунгуулиие угтуулан

Энэ неделидэ США-гай президент Р. Никсон «Холбоото Штадуудай гадаадын политика» гэһэн элидхэл конгрессто табиһан байна. 236 хуудаһанһаа бүридэһэн энэ дабхагар зузаан документ үнгэрһэн жэлдэ Сагаан байшангай гадаадын политикын үйлэ хэрэгүүдые дансалһан хэрэг болоно. Президентын хэлэһэнэй ёһоор, энэ документ «правительствын политика ойлголгодо үндэһэ һуури үгэхэ» ёһотой.

Гэбэшье энэ элидхэл, «Вашингтон пост» газетын үнэн зүбөөр тэмдэглэһэнэй ёһоор, досоонь хэлэгдэһэн баримтануудаараа шухала бэшэ, харин тэрээниие юунэй тулада бэшэһэн байгааб». Нээрээшье, гадаадын политика тухай президентын хэһэн элидхэл ноябрьда болохо һунгалтануудые хараада абаһаниинь гайхалтай бэшэ. Һунгуулиин урда тээхи оршон байдалай орон дотор үргэнөөр, дэлбэрэн нэбтэржэ байхада тус элидхэлэй конгрессто, мүн Америкын үргэн ниитэдэ табигдаһаниинь гэнтын ушар бэшэ ааб даа. Хатуу шэрүүн шүүмжэлэлдэ ороһон, президент һунгалгын жэлдэ мүнөө хүтэлжэ байгаа республиканска захиргаанда хабаатай гол шухала асуудалнуудые усадхалгада хабаатай, мүн баһа гадаадын политикын талаар Никсонэй правительствын ажал ябуулгын дүнгые һайнаар харуулхын тулада энэ элидхэл тааруулагдаһан байна.

Тус захиргаанай амжаһан «туйлалтануудые» мартаһан үсөөн бэшэ хуудаһанууд элидхэл соо бии. Р. Никсон правительствынгаа «түүхэтэ амжалтанууд» тухай бэшэ, харин «американска гадаадын политикын гайхалтайгаар хүгжэһэн» тухай хэлэнэ.

Зүгөөр элидхэл хэгшын энэ мэдүүлгэ тодорхой асуудалнуудта ороходоо гэхэ гү, али дэлхэйн элдэб районуудта правительствын ябуулжа байгаа политика тайлбарилхадаа тад һөөргэ болошохо юм. Индохитадта боложо байһан дайе үргэлжэлүүлгэ, гэжэ Р. Никсон сэхыень мэдэрнэ, «орон доторхи шахардуу шанга байдалые улам һүжэрүүлнэ». Гэбэшье США Вьетнамай асуудалые шиидхэхэ талаар сэрэгэй ябуулгаяа урдынхяарнь үргэлжэлүүлхэ гэжэ элеэр харагдана».

Президент НАТО-гой сэрэгэй хүсые саашадань улам хүгжөөхэ хараа бодолтой байһанаа баталба. Энээнэй гол зэбсэг хадаа американска ядерна хүсэнүүд, мүн Баруун Европодо байһан сэрэгүүд болоно. Эдэ бүгэдэһөө хаража үзэхэдэ, США-гай зонхилхы тушаалтад урдынхидал мэтэ эзэрхэг түримхэй ябуулгаяа үргэлжэлүүлһээр. США-гай урдынхидаал адли эзэрхэг түримхэй ябуулгаяа хэхэ, бусад оронуудай дотоодын хэрэгтэ хамааралсаха политика ябуулха хүсэлэнтэй байһыень Никсонэй хэһэн элидхэл гэршэлнэ гэжэ Японой «Акахата» газетэ бэшэнэ.

Элидхэл соогоо совет-американ харилсаа холбоонуудта тогтоходоо, США-гай президент иигэжэ тэмдэглээ: «Хоёр оронуудай һанал бодолые хубааһан асуудалнууд олон, орёошье байха. Тиимэһээ өөһэдтэнь таатай асуудалаар тодорхой хэмжээ ябуулга абаха, үгэеэ ойлголсохо шухала гэжэ тэрэ зааһан байна. Энээнтэй дашарамдуулан, «үндэр дээдын уулзалга таарамжатай» гэжэ тэрэ тоолоно.

Уласхоорондын асуудалнуудые гуримшуулха хэлсээ үнгэргэхэ тухай хэлэхэдээ, Р. Никсон Холбоото Штадуудай хараа бодомжонууд тухай мэдүүлгэ соо хэлэгдэһэн зүйлнүүдые буруушаана. «Хэрбээ хэлсээ хэхэ болоо һаамнай, американска хүсэ шадал хэрэгтэй, — гэжэ тэрэ батална. — Энээнһээ хаража үзэхэдэ тэрэ хүсэ хэрэглэхэ гэһэн урдын политика дахинаа баримталһан болоно бшуу.

О. АНИЧКИН.

Кипртэ харша үгэсэлгэ

Һүүлэй үдэрнүүдтэ телеграф Дундада далайн зүүн талада оршоһон арал дээрэхи гүрэн болохо Киприһээ зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмэ мэдээсэлнүүдые дуулгажа байнхай. Кипр Республикын президент Макариосые хорлон алалгын түсэбүүд элирүүлэгдээ. Грециин генерал Гривас түрүүтэй нюусаар ерэһэн баруунай хархис этэгээдүүдэй отрядууд буу зэбсэг түхеэрнэ, мүнөөнэй правительство унагаахые бэлдэнэ.

Яахадаа Кипртэ иимэ ушар байдал тохёолдохо болооб? Гривас болон тэрэнэй тала баригшадые хэн тухиран зонхилнаб? Эдэ асуудалнуудта харюу үгэхэ гээшэ тиимэшье хүшэр бэшэ. Пентагоной генералнууд, Англиин торинууд, Грециин «хара полковнигууд», НАТО-гой сэрэгшэд эрхэ сүлөөтэ Кипр гүрэниие үгы хэжэ, тэрэнэй эзэлжэ байһан аралые НАТО-гой сэрэгэй хэрэм болгохо хараа түсэбтэй.

НАТО-гой Соведэй нёдондо жэлэй декабрьда Брюссельдэ болоһон сесси дээрэ Холбоото Штадууд Дундада далайда байрладаг НАТО-гой нэгэдэмэл эскадрын американска зургаадахи флодто нэмэлтэ хүсэ үгэхые дурадхаһан байна. США-гай, Англиин, Италиин, Грециин, Турциин далайн сэрэгэй хүсэнүүд энэ флодто хабаадалсадаг. Иимэ ехэ хүсэ байрлуулхын тулада, Дундада далайн зүүн захада НАТО-гой хүсэ һуларуулангүй байлгахын тулада тэдэнэр бата найдамтай бааза бэдэрнэ.

НАТО-гой удамаршадай түсэбүүд Кипрые харшалха талаар ондоо хараа түсэбүүдтэй. Тэдэнэр энэ арал дээрэ засаг түрэ унагаажа, Макариосые зайсуулан, өөһэдынь хараа түсэб бэелүүлхэ правительство эндэ эмхидхэн байгуулхые оролдоно.

Эдэ хорото муухай хараа түсэб бэелүүлхые оролдоходоо, Кипртэ «Мальтийска түүхэ» бү дабтагдаһай. Макариосой правительство арал дээрэ бии байгаа: Англиин сэрэгэй баазануудые бү усадхаһай даа гэжэ айха баатай болоно. НАТО-гой сэрэгэй засагаархид эдэ баазануудые имагтал сахижа байхые хүсэнэ бэшэ, харин Кипрые Дундада далайн зүүн захада бата найдамтай хэрэм болгохые оролдоно бшуу. Энээнэй ашаар социалис оронуудта, бэеэ даанхай араб гүрэнүүдтэ эсэргүү ябуулга хэхэ хараатай. Эгээл иимэһээ Кипртэ бии байгаа НАТО-гой агентура һүйдхэхы ажал ябуулгаяа улам эдэбхижүүлээ. Энэ ушарһаа боложо доторой хархис хүсэнүүд Кипртэхи дотоодын политическэ оршон байдал улам түгшүүрилтэй болгохые, Макариосой правительство унагаахые оролдоно.

Кипрэй Республикада хүндэ хүшэр байдал тохёолдоо. Зүгөөр тэрэ гансаараа бэшэ. Дулдыданги бэнэ, бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэлдэ Кипрэй Республикые дэмжэдэг империализмда харша хүсэнүүд тэрэнэй талада байна бшуу.

В. СЕРОВ. (ТАСС).

ХИЛЫН саанаһаа

РАДИО ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

А. ДЭВИСЫЕ сүлөөлхэ эрилтэ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Үндэһэ яһанай илгаа баримталан газаашалгые буруушаан тэмсэгшэдэй конференциин болоһон Детройтын автомобиль бүтээгшэд Анджела Дэвисые худалаар гэмнэн сүүдлэхээ болихо эрилтэ табиба. Автомобиль бүтээгшэдэй профсоюзуудай 43 эмхиие түлөөлһэн конференциин 200 шахуу делегадууд Анджела Дэвисые Калифорниин түрмэһөө дары сүлөөлхэ эрилтэтэй шиидхэбэри нэгэн дуугаар һайшааба.

Хархис этэгээдүүдэй хорото ябуулга буруушааһан ехэ митинг Флинт хотодо (Мичиган штат) болоо. Эрэлхэг зоригто американ коммунисткые хамгаалхын тула шухала мүнгэ суглуулга Анджела Дэвисые сүлөөлхын түлөө тэмсэгшэ мичиганай комитедэй үүсхэлээр эндэ эмхидхэгдээ. Анджела Дэвисые сүүдлэхээ байһые буруушааһан митингнүүд ба жагсаалнууд Филадельфидэ, Чикагада, Лос-Анджелестэ мүн лэ болоо.

„Нян зан“ эрид буруушаана

ХАНОЙ. (ТАСС). «Нян зан» газетэ США-гай империалистнуудай сэрэгэй шэнэ түхеэрэлгэнүүдые февралиин 11-дэ тунхаглаһан статья дотороо эрид буруушааба. Америкын правительство һүүлэй үдэрнүүдтэ Гуам арал худар «В-52» гэжэ стратегическэ 30 бомбардировщик эльгээгээ, Таиландада байдаг иимэ самолёдуудайнгаа тооe 50 болгоо гэжэ «Нян зан» тэмдэглэнэ. Холбоото Штадууд Тонкинска хоолой худар «Констелейшин» гэжэ авианосецоо эльгээбэ, «Китти Хок» гэжэ ондоо авианосецынь Вьетнамай харьяата уһа руу орохо замдаа ябана гээд тус газетэ мүн лэ мэдээсээ.

Дайнда хабаатай эдэ бүхы ябуулгануудынь Никсонэй засаг захиргаанай түримхэй түсэбүүдые үшөө дахин элишэлнэ. Эдэнэй үг зорилгонь — амгалан байдал бэшэ, харин дайнай илалта туйлаха, һанаашалга болоно. Айлгаха һүрдөөхэ һанаатай мэхэ гохо ба хорото ябуулгануудыень сүм элирхэйлэн харуулна. Эдэнь байгша оной январиин 25-да США-гай президентын хэлэһэн «найман ... тай эбэй түсэб» гэдэг дотор ... дэнхэй гэжэ тус газетэ тусха... тэмдэглэнэ. Никсонэй засаг за... гаанай дайнай бэлэдхэл ба я... ганууды вьетнам арад эрид ... элншэлнэ. Вьетнамай зэбсэгт... сэнүүд ба арад зон американ... хэг түримхэйшүүлэй эдэ бүх... рото аашанууды таһалд... тэдэ түримхэйшүүл хорото ... ганууды түлөө, гэм ... амасаха байха гэжэ газетэ б...

Нэгэдэмэл фронтын кандидадууд

МОНТЕВИДЕО. (ТАСС). Нэгэдэмэл фронтын кандидадууд сенадта — 5, депутадуудай палатада — 18, засагай нютагай зургаануудта — 51 һуури абаба. Уругвайн түрүү хараа бодолтой элдэб бүлэгүүд тус фронтдо коммунис партитай хамта ороно. Эдэнэр үнгэрэгшэ жэлэй ноябрь соо бүгэдэ ниитын һунгалтада хабаадаһан юм. Тиихэдэ үгтэһэн дуунуудые тоолоно дүүргэһэнэй үндэһөөр эдэ тоонууд тунхаглагдаа. Гэхэ зуура, һунгалтын түгэс дүнгүүд, Уругвайн хуулитай зохилдуулагдан, февралиин 15-да тунхаглагдаха.

ФРАНЦИИН арад зон американска хархис этэгээдүүдэй Индохитадта хэжэ байһан эзэрхэг түримхэй ябуулгаар дураа гутажа, энээнээ болюулхыень эрид шууд эрилтэ табина. Париж болон ороной бусад хото горoдуудта митингнүүд, суглаанууд, манифестацинууд болоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Индохитадай арадуудай амгалан тайбан, дулдыданги бэшэ байдалай түлөө Парижда демонстраци боложо байна.

«Юманите»—ТАСС-ай фото.

Чилийцууд зэбүүрх...

САНТЬЯГО. (ТАСС). США... империалис бүлэгүүдэй ... эсэргүү ээлжээтэ бүдүүлиг ... США-гай банкнуудта Чили... дэй корпорациин (Коделко) ... галһан мүнгые хиналтада ... тухай Нью-Йорк штадай ... шиидхэбэри — Чилиин олон... дунда ехэ зэбүүрхэл үүсхэб...

«Брейден коппер компан... дэг Американ зэдэй моно... зүгһөө Чилидэ сүүдэй нэхэбэ... һэнтэйнь дашарамдуулан, А... кын сүүд иимэ шиидхэбэр... һан байна. Чилиин ба Аме... хамтын капитал хэрэглэдэг ... приятии байһан «Эль-Теньент... жэ Чилиин зэдэй рудагай ко... да 1967 ондо үгтэһэн урьһа... нэхэжэ эрилтэ табиба.

Американ сүүдэй ябуулга ... хоорондын юрэнхы ёһо гурим... эрид зүришэнэ. Юундэб, ... бусад гүрэнүүдэй сүүдтэ мэд... Чилиин гүрэнэй эмхи... оруулһан мүнгэн тухай хэл... бшуу.

Индиин сэрэгүүд болзор... урид бусаагдахань

ДЕЛИ. (ТАСС). ПТИ аген... мэдээсэһэнэй ёһоор, Бангла... байһан Индиин сэрэгүүдэй ... той хубинь бусаагданхай. С... дые бусааха түрүүшынь шат... вариин 15 хүрэтэр дүүрг... тэрэ үеэр Индиин 30 мянга... рэгшэд Бангладешһээ гаража... һон байгаа гэжэ тус агентств... дэглэнэ. Индиин сэрэгүүдые ... саалга хараалагдаһан бол... тайлбарилан хэлэбэл, марты... һаа урид дүүргэгдэхэнь ... агентство дурдана.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Н-03411. Заказ 11..